

TRANSLAKIA KOSKEVAT DISKURSSIT TWITTERIN KESKUSTELUNAVAUKSISSA

Saara Lehtinen
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden lai-
tos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Saara Lehtinen	
Työn nimi Translakia koskevat diskurssit Twitterin keskustelunavauksissa	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 52
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä maisterintutkielmassa tarkastelen, minkälaisia toistuvia ja vakiintuneita puhetapoja esiintyy Twitterin verkkokeskustelussa aiheutunnistetta <i>translaki</i> käyttäneissä keskustelunavauksissa. Pyrkimyksenäni on tuoda ilmi kriittisen diskurssintutkimuksen ja uuden retoriikan keinoin poliittista aihealuetta koskevien keskusteluiden rakenteita ja esitettyjen väittämien vakuuttamisen sekä vahvistamisen tapoja. Lähestyn twiiteissä esiintyviä puhetapoja seuraavien tutkimuskysymysten avulla:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Millaisia diskursseja esiintyy Twitterissä aiheutunnistetta <i>translaki</i> käyttäneissä keskustelunavauksissa?2. Miten diskursseissa esillä olevia näkökantoja ja mielipiteitä vahvistetaan ja vakuutetaan argumentointitekniikoilla ja -keinoilla? <p>Tutkimuksen aineistona käytän 1.2.2023 translain uudistuksen lakiäänestyspäivänä ja äänestystuloksen jälkeen julkaistuja Twitterin keskustelunavauksia. Aineiston analyysimetodina hyödynnän kriittisen diskurssintutkimuksen ja uuden retoriikan teorioita ja käsitteistöä. Metodien hyödyntämisen tavoitteena on sanottaa diskurssien piirteitä ja argumentaatiotekniikoiden sekä -keinojen tapoja verkkovälitteisessä vuorovaikutuksessa.</p> <p>Tutkimuksesta nousee esiin kolme vallitsevaa diskurssia: <i>politiikkadiskurssi</i>, <i>sukupuolidiskurssi</i> ja <i>oikeusdiskurssi</i>. Diskurssit rakentavat keskustelua ja puhetapoja poliittisen aiheen ympärille ottaen kantaa translaikipäättökseen, yksilöä koskeviin henkilökohtaisiin piirteisiin ja oikeuksiin. Argumentoinnissa painottuu todellisuuden rakenteisiin perustuvat argumentointitekniikat, joiden avulla pyritään selittämään ja havainnollistamaan translaista koituneita seurauksia. Argumenttien kielellisinä piirteinä korostuu interrogatiivi- ja kieltolauseiden käyttö, ja suhtautumistapaa ilmaisevat <i>-kin</i>-fokuspätkä, <i>-s</i>-sävyäpartikkeli sekä temporaaliset partikkelit <i>jo</i> ja <i>vielä</i>. Puolestaan positiivissa yhteyksissä käytetään usein ajan adverbia <i>vihdoin</i>. Tulokset ilmentävät yhteiskunnassa vallitsevien näkemysten ja käsitysten piirteitä nykyisestä translaista, transsukupuolisista, yksilön oikeuksista sekä yleisesti tasa-arvon tilasta.</p>	
Asiasanat diskurssianalyysi, diskurssi, argumentointi, verkkokeskustelu, Twitter	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen aihe ja merkitys	1
1.2	Aiempi tutkimus	4
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
2.1	Kriittinen diskurssianalyysiin	8
2.2	Uusi retoriikka	11
3	TWITTER VUOROVAIKUTUSPAIKKANA	15
3.1	Sosiaalinen media ja sen vuorovaikutustavat	15
3.2	Twitter alustana ja vuorovaikutuspaikkana	17
4	AINEISTO JA MENETELMÄ	21
4.1	Aineistona Twitterin keskustelunavaukset	21
4.2	Kriittinen diskurssianalyysi ja uusi retoriikka tutkimusmetodina	23
5	ANALYYSI	27
5.1	Politiikkadiskurssi	27
5.2	Sukupuolidiskurssi	34
5.3	Oikeusdiskurssi	41
6	PÄÄTÄNTÖ	47
6.1	Tulokset	47
6.2	Pohdinta ja arviointi	51
	LÄHTEET	53

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihe ja merkitys

Keväällä 2023 Suomessa yhtenä vallitsevana puheenaiheena oli eduskunnan käsittelyssä ollut translakiuudistus. Translaki oli tullut eduskunnan käsittelyyn vuonna 2021 eduskuntaan jätetyn kansalaisaloitteen myötä (Eduskunta 2023a), jonka tarkoituksena oli uudistaa vanhaa, vuoden 2002 lakia nykyaikaisemmaksi. Vanhan translain katsottiin rikkovan sukupuoltaan korjaavien ihmisten oikeuksia, eikä se edistänyt tasa-arvon toteutumista (ks. Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2019; Oikeusministeriö 2021: 30). Uudistukselle oli myös tarvetta, sillä edellinen translaki oli saanut huomautuksia useiden vuosien ajan Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetulta (Paldanius 2014; Järviö 2018: 20) ja ihmisoikeusjärjestöiltä (Ihmisoikeusliitto 2015). Lakia käsiteltiin vuoden 2022 lokakuusta vuoden 2023 tammikuuhun. Helmikuun ensimmäisenä päivänä muutoksista käyty äänestys päättyi äänin 113–69 uudistuksen kannattajien eduksi. Päivitetyin translain merkittävimpana muutoksena nähdään transsukupuolisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen sekä muutokset, jotka parantavat ja tukevat sukupuolen vahvistamiseen liittyvien virallisten prosessien helpottamista. (Eduskunta 2023ab; Valtioneuvosto 2023.) Uudistus siis edisti tasa-arvon toteutumista ja yhdenmukaisti sekä paransi transihmisten asemaa. Sen tuomat muutokset eivät kuitenkaan miellyttäneet kaikkia, ja tämän vuoksi lakikäsittely herätti laajaa keskustelua suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhtenä merkittävänä vuorovaikutuspaikkana oli sosiaalisen median alustat. Alustoilla käydyssä polarisoituneessa vuorovaikutuksessa näkyi eräviä mielipiteitä translakiuudistuksen tarpeellisuudesta ja siitä, minkälainen yhteiskunta on uudistuksen jälkeen.

Tässä tutkielmassa pysähdyn tarkastelemaan translaista käytyjä keskusteluja. Tavoitteenani on selvittää, millaisia toistuvia ja osittain vakiintuneita puhetapoja verkkokeskusteluissa ilmenee, ja miten ne rakentuvat diskurssin- ja lingvistisen tutkimuksen näkökulmasta. Ajankohtaisen ja yhteiskunnallisesti merkittävän aiheen tutkimisen tarkoituksena on valottaa ilmeneviä ajattelumalleja, joista välittyy asenteita ja

suhtautumistapoja niin translakia kuin transihmisiä kohtaan. Tarkastelen näitä piirteitä Twitterin, nykyisen X:n, keskustelunavauksista. Käytän tutkimuksessani nimeä Twitter, koska aineistonkeruun aikaan vanha nimi oli vielä käytössä. Twitterin keskustelut ovat rakentuneet monimuotoisesti useiden eri tahojen toimesta, ja siksi näen niiden välittävän informaatiota ympäröivästä sosiaalisesta todellisuudesta ja kielenkäytön rakenteista (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 21). Verkkokeskusteluissa kehen tahansa on ollut helppoa ja vaivatonta osallistua julkiseen keskusteluun ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (Cameron & Panovic 2014: 30; Koskela & Sihvonen 2018: 34). Luodut sisällöt heijastavat niitä arvoja ja uskomuksia, jotka vallitsevat suomalaisen keskuudessa. Nämä arvot ja mielipiteet vaikuttavat suoraan siihen, millaisia rakenteellisia päätöksiä poliittisessa päätöksenteossa tehdään ja miten yhdenvertaisuutta edistetään Suomessa. Samaan aikaan puhetaan luovat ymmärrystä siitä, minäkalaisia suhtautumistapoja vähemmistöjä, erityisesti transihmisiä kohtaan on. (Ks. Pälli & Lillqvist 2020: 374.) Tämän vuoksi tässä tutkielmassa haluan tutkia tarkemmin näitä julkisessa vuorovaikutuksessa muodostuneita sisältöjä ja niissä esiintyneitä kantoja.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten verkkokeskusteluiden puheta-voissa, *diskursseissa*, suhtaudutaan transsukupuolisiin ja translakiin. Tarkempana tutkimuskohteenani ovat äänestyspäivänä 1.2.2023 äänestyksen jälkeen julkaistut twiitit, joissa on käytetty aihetunnistetta *translaki*. Tarkastelen kriittisen diskurssianalyysin ja uuden retoriikan käsitteistön metodein keskustelunavauksista muodostuneita diskursseja ja diskurssien sisältämiä väitteitä, *argumentteja*. Niiden tarkastelussa keskityn siihen, miten argumentaation keinoilla vahvistetaan diskurssien aatteellisia, *ideologisia* näkemyksiä ja perusteluita. Lingvististä analyysia toteutan argumenttien käsittelyn yhteydessä, kun kuvaan verkkokeskusteluissa olevien mielipiteiden ilmaisun kielellisiä piirteitä argumenttien vahvistajina. Tutkimukseni tärkeys ja merkittävyys kiteytyy siinä, että tutkimuksessa teen näkyväksi transihmisiä ja -lakia kohtaan kohdistuvia yhteiskunnallisia asenteita. Analyysini tarjoaa läpileikkauksen ajankohtaisen aihealueen keskusteluiden ja vuorovaikutuksen tavoista, tyyleistä sekä laadusta sosiaalisessa mediassa. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavanlaiset:

1. Millaisia diskursseja esiintyy Twitterissä aihetunnistetta *translaki* käyttäneissä keskustelunavauksissa?
2. Miten diskursseissa esillä olevia näkökantoja ja mielipiteitä vahvistetaan ja vaakuutetaan argumentointitekniikoilla ja -keinoilla?

Tutkimukseni on kielentutkimuksen rinnalla yhteiskunnallisten rakenteiden tutkimista. Tekstit tarjoavat viitteitä siitä, millaista keskustelua syntyy yhteiskunnallisen aiheen ympärille eri näkökulmista. Yleisesti ottaen yhteiskunnalliset tapahtumat herättävät ympärilleen paljon keskustelua eriävistä perspektiiveistä (ks. Gee 1999: 2–4), ja ideologioita sisältävät keskustelut jakautuvat usein omiksi poliittisiksi

näkemyksikseen, eli ne synnyttävät polarisaatiota (ks. Saarinen 2022: 31–32). Siksi on mielenkiintoista tutkia kriittisellä otteella, miten verkkokeskusteluissa vallitsevat näkökulmat vahvistavat tai heikentävät yhteiskunnallista tilaa, näkökulmani mukaan tasa-arvon toteutumista. Ennen tutkimukseen syventymistä taustoitan vielä lisää translakiuudistuksen taustalla vaikuttanutta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoaspektia, joka toimii omana lähtökohtanani tutkimuksen toteuttamiselle.

Suomen ajatellaan olevan tasa-arvoasioiden edistäjä ja edelläkävijä. Tasa-arvon on arvioitu toteutuneen jo vuosisadan ajan, ja Suomea on kuvattu yhdeksi tasa-arvoa vaalivaksi mallimaaksi. Tasa-arvokeskustelu kohdistuu nykyisin sukupuolen moninaisuuden kuvaamiseen kahden sukupuolen sijaan, ja sen myötä se koskettaa paremmin kaikkia ihmisiä. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2023.) Kuitenkin tasa-arvoa koskevissa mittauksissa on todettu, että sukupuolivähemmistöjen ja erityisesti transihmisten kokemukset tasa-arvon toteutumisesta ovat jyrkästi poikkeavat naisten ja miesten kokemuksiin nähden. Euroopassa ja Suomen sisällä tehdyissä mittauksissa vähemmistöihin kuuluvat ihmiset ovat kertoneet kokevansa syrjintää, negatiivista suhtautumista, väkivallanuhkaa ja ennakoasenteita, vaikkakin ennakkoluulottomuus ja suvaitsevaisuus ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana. Vähemmistöryhmistä transsukupuoliset kokevat näiden negatiivisten piirteiden kohdistuvan heihin muita vähemmistöjä voimakkaammin. (Oikeusministeriö 2021: 6, 8, 12–17.)

Yhtenä keskeisenä ratkaisuna tasa-arvon lujittamiseksi ovat lait ja niiden uudistaminen. Suomessa tätä koskeva, keskeisin laki on laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609). Sen tarkoituksena on ollut estää sukupuolesta johtuvaa syrjintää ja vakauttaa miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutumista. Laki on vuosien saatossa laajentunut ja saanut lakiuudistuksissa uusia määritelmiä. Nykyisin se huomioi kokonaisvaltaisemmin sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun tukemisen, tasa-arvon edistämisen sekä syrjinnän ehkäisemisen. (1989/609: 3 §, 5 §, 6 §, 7 §.) Tasa-arvolakia tukee vuonna 2014 säädetty yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), joka edistää yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Näiden kahden lain lisäksi muut säädetyt pyrkivät vahvistamaan tasa-arvon ja -vertaisuuden toteutumista. Tästä esimerkkinä on tämän tutkimuksen keskiössä oleva laki, laki sukupuolen vahvistamisesta (295/2023). Se on erityisesti kohdistettu juuri transsukupuolisten henkilöiden oikeuksien yhdenvertaistamiseen. Aiempi translaki ohjasi transsukupuolisia lisääntymiskyvyttömyyteen, naimattomuuteen sekä elämään ”vastakkaisen sukupuolen” roolissa (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 563/2002), eikä se näin ollen tukenut yksilöiden itsemääräämisoikeutta tai -ilmaisua (Järviö 2018: 16). Nykyinen laki mahdollistaa transihmisten tasa-arvoisemman kohtelun, ja siksi se on ollut yksi merkittävä edistysaskel tasa-arvon lujittamisessa.

Suomessa siis pyritään kitkemään vähemmistöihin kohdistuvaa eriarvoisuutta ja syrjintää erilaisin toimin. Tämäkin tutkimus tähtää osaltaan tähän tavoitteeseen. Diskurssien tarkastelu voi auttaa havaitsemaan transihmisiin ja yleisesti

vähemmistöihin kohdistuvien mielipiteiden piirteitä. Tutkimalla kirjoitettua vuoro-vaikutusta ja olemassa olevia diskursseja, on mahdollista ymmärtää nykyisen kielenkäytön rakenteita ja malleja, jotka vaikuttavat yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja sosiaaliseen todellisuuteen. Siksi puhetapojen tutkimuksella voidaan tuoda esiin esillä olevia epäkohtia sekä pyrkiä muuttamaan niitä. Tarjotut havainnot voivat tarjota ajatuksia siitä, miten näihin mielipiteisiin voi reagoida ja vastata. (Ks. Fairclough & Fairclough 2012: 12; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 5–6). Siksi näen tärkeänä, että aihetta ja siinä esiintyviä teemoja käsitellään monipuolisesti eri kulmista. Diskurssien jatkuva esiintuonti muuttaa hiljalleen vallitsevia ajatuksia ja rakenteita kohti tasavertaista, kaikkia ihmisiä samoin kohtelevaa yhteiskuntaa (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 6–7).

Lisäksi koen tärkeänä mainita, että sensitiivistä aihetta tutkiessani pyrin mahdollisimman hienotunteiseen lähestymistapaan. Tiedostan, että transsukupuolisten joukko on hyvin laaja ja varioiva, eikä transsukupuolisiin lukeudu vain tietynlaisia ihmisiä (ks. Seta 2023). Eri ryhmien kokemukset ja heihin kohdistuvat puheet saattavat poiketa toisistaan, vaikkakin niissä voi olla samankaltaisuutta. Tästä huolimatta transihmisiä usein tarkastellaan yhtenä ryhmänä. (Oikeusministeriö 2021: 30–31.) Tiedostan, että puheiden kohteena olevien ihmisten välillä voi olla merkittäviä eroja, mutta tässä tutkimuksessa pyrin tekemään yleistason katsauksen yhteiskuntamme diskursseihin erittelemättä niitä tarkemmin eri alaryhmiin kohdistuviksi asenteiksi.

1.2 Aiempi tutkimus

Vähemmistöihin ja erityisesti transsukupuolisiin kohdistuneita tutkimuksia on toteutettu runsain määrin eri näkökulmista ja eri tieteenaloilla niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Kuitenkin suomalaisella tutkimuskentällä on toteutettu niukasti tätä aihetta käsitteleviä tutkimuksia, joissa on hyödynnetty kielen- ja diskurssintutkimuksen menetelmiä. Tässä luvussa perehdyn muutamaaan vähemmistöihin ja transsukupuolisiin liittyviin argumentaation ja diskurssianalyysin tutkimuksiin. Nämä tutkimukset tukevat omaa tutkimustani ja tutkimustuloksiani.

Useissa tutkimuksissa on tarkasteltu laajassa kuvassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä ja heihin kohdistuneita puheita sekä argumentteja. Esimerkiksi Määttä ja Laurannon (2022) argumentointiin keskittyneessä tutkimuksessa tehtiin katsaus Suomi24-keskustelupalstan kahteen keskustelunaloitukseen. Kyseessä oli homoseksuaalisuuteen ja muunsukupuolisuuteen liittyneet tekstit. Määttä ja Lauranto tutkivat, miten argumentit ja niiden perustelut jakautuivat diskurssien ja ideologioiden ryhmiin. Kahden keskusteluketjun argumentit olivat reaktioiltaan erilaisia eri ryhmistä puhuttaessa, mutta molempiin ketjuihin oli kirjoitettu myötäileviä ja kielteisiä kommentteja. Muunsukupuolisia koskevassa ketjussa vedottiin auktoriteetteihin, ja

aineistossa esiintyi tieteellinen diskurssi ja uskonnollinen diskurssi. Puolestaan homoja käsittelevässä ketjussa aloituskommentti ja myötämieliset kommenttivuorot rakensivat luonnollista arkidiskurssia, jossa oli myös elementtejä uskonnollisesta diskurssista. Molempia ketjuja yhdisti se, että kielteisesti suhtautuvat vuorot kytkeytyivät heteronormatiivisuuden ideologiaan ja heteroseksuaalisen järjestyksen puolustamiseen. Tätä näkemystä perusteltiin luonnollisuudella, joka toimi ylliluonnollisena auktoriteettina. Kielteisiä kommentteja vastustaneet kommentit kyseenalaistivat ideologiaa ja esitettyä järjestystä. Yhtenä havaintona oli, että ideologiat määrittivät sanastoa ja kieliopillisia piirteitä: esimerkiksi nominaalia luonnehtivaa suhdelausetta käytettiin vastustavissa yhteyksissä. Keskustelujen kieliopillisina piirteinä näyttäytyivät imperatiivi- ja interrogatiivilauseet sekä puolustavissa että vastustavissa vuoroissa. Erityisesti aloitusvuoroon vastaavissa vastaväitteissä käytettiin *-han*-liitepartikkelia. (mts. 220–225.) Omassa tutkimuksessani sidon tuloksiani Määtän ja Lauranon tuloksiin tuomalla näkökulmaa transsukupuolisiin liittyneistä teksteistä, niiden diskursseista ja argumentaatiosta. Tutkimus taustoittaa ja pohjustaa omaa tutkimustani tarjoten tietoa ja heijastuspintaa verkkokeskusteluiden rakenteellisista muodoista sekä tavoista.

Perinteisen ja sosiaalisen median teksteihin suuntautuneissa tutkimuksissa on todettu, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä koskevat aiheet saavat osakseen polarisoitunutta keskustelua. Erilaiset kampanjat ja esillä olevat teemat herättävät ihmisten parissa värikästä argumentointia. Ylisen (2015) pro gradu keskittyi sanomalehtiteksteissä sukupuolivähemmistöjä käsitelleeseen, kahtiajakautuneeseen keskusteluun. Lehtiteksteissä olleet representaatiot jakautuivat uutistekstien aiheesta ja sisällöstä riippuen niin kunnioittavaan ja vähemmän kunnioittavaan puheeseen. Esimerkiksi kunnioittavassa representaatioissa vallitsi suvaitsevaisuuspuhe, kun taas vähemmän kunnioittavissa representaatioissa keskityttiin transsukupuolisuuden kritisointiin. Vastaavanlaisia tuloksia sai Walden (2020) pro gradussaan, jossa hän tutki Finnairin Facebook-päivitykseen jätettyjen viestien reagoitua Pride-liikettä ja vähemmistöjä kohtaan. Tuloksissa Walden totesi polarisoituneessa keskustelussa esiintyvän Finnairin kritisointia ja ristiriitaista keskustelua. Ristiriitaa syntyi tietyistä teemoista, kuten yrityspolitiikasta, Pride-yhteistyön eettisyydestä ja motiiveista, yrityksen boikotoinnista ja uskonnosta. Näissä molemmissa tutkimuksissa viestien sisällöt olivat kenen tahansa kirjoittamia, eikä niistä eritelty sukupuolivähemmistöihin kuuluneiden henkilöiden kommentteja. Tutkimusten tarjoamat näkökulmat keskusteluiden laaduista ja polarisaatiosta ovat vahvistamassa omaa käsitystäni tutkimukseni lähtökohdista: polarisoitunut keskustelu tulee näyttäytymään omassa aineistossani, ja täten vaikuttamaan tutkimieni diskurssien teemoihin.

Toisin kuin edellä olleissa tutkimuksissa, joissakin tutkimuksissa huomio on kiinnittynyt juuri vähemmistöön kuuluvien ihmisten omatuottamiin sisältöihin ja diskursseihin. Tuominen (2018) tarkasteli pro gradussaan yhtenä osana trans- ja muunsukupuolisuuteen liittyneitä diskursseja ja argumentteja omaelämäkerrallisista

teksteistä. Diskurssit jakautuivat karkeasti jaotellen normaaliusdiskurssiin, tulkinnalliseen diskurssiin ja lääketieteelliseen diskurssiin omine vaihtelevine ideologioineen ja merkityksineen. Tuominen toteaa kielenkäytöllä ja sen sisältämällä merkityksillä olevan vaikutusta yleisiin ajattelumalleihin ja vähemmistöjen asemaan. Sidon oman tutkimukseni lähtökohtaa Tuomisen päätelmiin kielenkäytön vaikutuksesta sosiaaliin rakenteeseen ja sen myötä sukupuolivähemmistöjen asemaan.

Kansainväliset kriittisen diskurssianalyysin metodein tehdyt tutkimukset tarjoavat heijastuspintaa omalle tutkimukselleni. Jacobsen, Devor ja Hodge (2021) tarkastelivat Tumblrin käyttäjien argumentteja siitä, kuka on ja ei ole transihminen sekä perusteluja näille argumenteille. Tutkimustuloksena havaittiin globaalien keskusteluiden jakautuvan *transmed* ja *anti-transmed* -ryhmiin sen mukaan, ajatteliko kirjoittaja transsukupuolisuuden ydinehtona olevan kokemus dysforiasta. Tutkimuksessa havaittiin verkkokäyttäjien käyttävän erilaisia argumentointikeinoja, niissä auktoriteettisia ääniä ja legitimoinnin, eli mielipiteen oikeuttamisen keinoja. Argumentoinnissa hyödynnettiin muun muassa viestinnällisiä retorisia strategioita, kuten omakohtaisia esimerkkejä ja fonttimuutoksia vaikutteiden luonnissa. *Transmed*-ryhmän tilanteen rekisterit sisälsivät runsaammin aggressiivisen määrätietoisia ja toteavia ilmaisuja puolustaessaan ryhmän näkemystä, kun taas *anti-transmed*-ryhmän sisällöt olivat humoristisempia, luovempia ja rennompia. Molempien ryhmien vallitsevana diskurssina oli lääketieteellinen diskurssi väitteiden legitimoinnissa. (mts. 7, 11–15.) Vaikka Tumblrin käyttäjäkunta on melko marginaalinen (McGracken, Cho, Stein & Hock 2020: 10), tämä verkkoalusta laajalla käyttäjäkuntaan tarjoaa katsauksen globaalisti vallitseviin argumentointikeinoihin ja näkökulmien eroihin. Siksi pystyn sitomaan tutkimukseni Jacobsenin, Devorin ja Hodgen tutkimustuloksiin rinnastamalla Tumblrin ja Twitterin keskustelut vastaavanlaisiksi julkisiksi verkkokeskusteluiksi, jotka voivat ilmentää samankaltaisia vuorovaikutustapoja ja sisällöllisiä rakenteita.

Tutkimukseni kannalta on myös keskeistä hahmottaa, miten aiemmissä tutkimuksissa on tarkasteltu translakia. Nämä antavat tutkimukselleni suuntaviivoja diskurssien tarkasteluun. Yksi translakiin liittyvä tutkimus on Järviön (2018) väitöskirja, jossa hän toteutti empiirisen tutkimuksen kolmen kansalaistoimijan tuottamista teksteistä ja kuvista sekä yhdeksästä haastattelusta. Tutkimus keskittyi Tahdon2013-kampanjaan ja vuoden 2002 translakiin. Järviö selvitti eri tahojen äänten kuulumista yhteiskunnassa, eli sitä, mistä ja keistä puhutaan tai jätetään puhumatta. Tuloksissa havaittiin muun muassa se, että kansalaistoimijoilla on merkittävä vaikutus translakia koskevan keskustelun ylläpitämisessä ja ongelmakohtien esiintuonnissa. Toisaalta keskusteluissa oli poikkeavuutta käsiteltäessä samaa sukupuolta olevien avioliittolakia ja transihmisten oikeuksia. Järviön havaintona oli, että keskustelut olivat osin kasvottomia: aineisto ei aina osoittanut, kenen oikeuksista puhutaan tai kuka niissä puhui. Lisäksi tutkimuksessa erotettiin joitakin argumentoinnin tapoja, kuten tasa-arvoon vetoamista ja ihmisarvojen sekä Suomen ulkopoliittisen uskottavuuden kyseenalaistamista. (mts. 217–219, 224–227.) Vaikka Järviön väitöskirja ei suoraan kohdistu

diskurssin- tai retoriikantutkimuksen kentälle, tarjoaa se omaan tutkimukseeni hyödyllistä näkökulmaa argumentoinnista vallankäytön välineenä ja erilaisten äänten kuulumisesta yhteisessä keskustelussa.

Lisäksi Hakkala (2021) on tutkinut maisterintutkielmassaan *translaki*-sanan kollokaatteja. Hakkala tutki korpusavusteisen diskurssianalyysin metodein Suomi24-keskustelufoorumien vuosien 2001–2017 aikana käytyjä keskusteluja. Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten diskursseissa käsiteltiin vuoden 2002 translakia ja mitä diskursseja silloisen hallituksen käsittelyyn merkitty translain uudistaminen synnytti osakseen verkkokeskusteluissa. Kollokaattien yhteydessä esiintyneet diskurssit jakautuivat politiikka- ja lainsäädäntödiskurssiin, muutosdiskurssiin, lääketieteen diskurssiin sekä arviointidiskurssiin. (mts. 40–41.) Hakkalan tulokset ovat sellaisia, joihin pystyn vertailemaan omia tuloksiani. Odotuksenani on, että saamani tulokset tulevat osin vahvistamaan aiempia tuloksia ja diskursseissa tulee esiintymään yhtenevyyttä.

Edellä olleissa tutkimuksissa on siis ilmennyt erilaisia suhtautumistapoja, keskustelutyylejä, argumentteja ja diskursseja transihmisiä ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan. Tuloksissa on todettu, että keskustelut ovat aina melko polarisoituneita. Eri diskurssit ja puhettavat jakautuvat tukeviin ja positiivisiin sekä vastustaviin ja negatiivisiin ryhmiin. Esillä olevat argumentit koskettavat tasa-arvoa, ihmisoikeuksia ja omakohtaisia kokemuksia. Diskursseissa puolestaan on ilmennyt arviointi-, uskonto-, normaalius-, muutos-, politiikka- ja lainsäädäntödiskurssit, tieteen ja lääketieteen diskurssit. Useammassa tutkimuksessa on myös näkynyt heteronormatiivinen ideologia, jolla on ilmaistu normaaliutta ja luonnollisuutta. Vertaan saamiani tutkimustuloksia näiden tutkimusten tuloksiin luvun 6.1 yhteenvedossa ja tarkastelen, miten ne tukevat aiempia tuloksia.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuskohteenani ovat toistuvat ja osin vakiintuneet, translakiin ja transihmisiin kytkeytyvät diskurssit sitovat tutkimukseni teorian diskurssintutkimuksen kentälle. Tässä luvussa käsittelen teoreettista viitekehystäni, joka koostuu kriittisen diskurssi-analyysin ja uuden retoriikan teorioista. Kriittisen diskurssi-analyysin kohdalla eritellen teoriasuuntauksen painoalueet ja diskurssien sekä ideologian käsitteet. Käyn myös läpi diskursseissa olevan vallan rakenteita. Uuden retoriikan luvussa jäsenän teorian painopisteet ja teoriasuuntauksen näkemyksiä argumentaation rakenteista. Tutkimussuuntauksilla ja käsitteiden avulla pystyn toteuttamaan diskurssien tarkemman analyysin ja havainnoimaan, miten aineistoni diskurssit näyttäytyvät yhteiskunnallisella tasolla.

2.1 Kriittinen diskurssi-analyysiin

Tutkimuksessani nojaan diskurssintutkimuksen teoreettisesta viitekehystä kriittiseen diskurssi-analyysiin. Kriittinen diskurssi-analyysi (*a critical discourse analysis, CDA*) tutkii kieltä sosiaalisissa yhteyksissä olevana merkitysten luojana ja tekstejä yhteiskunnallisena vaikuttajana. Tekstit muodostavat diskursseja, jotka ovat sosiaalisen todellisuuden rakentajia. Analyysi kohdistuu juuri diskurssien havaitsemiseen ja kriittiseen tarkasteluun. Diskurssien tarkastelussa keskitytään ymmärtämään eri diskurssien välisiä suhteita ja sitä, mitä niihin liittyvillä teksteillä oikeasti tarkoitetaan. (Fairclough & Fairclough 2012: 78; Wodak 2001: 2–3.) Tässä tutkimuksessa diskurssi-analyysi tarjoaa työkaluja verkkokeskustelujen merkitysten ja vaikutuskeinojen analysointiin (ks. van Dijk 1997: 29–30). Pyrin tutkimuksessani löytämään toistuvia ja samankaltaisia kielenkäytön tapoja merkitysten luojina. Näiden merkitysten ryhmitteilyllä pääsen perehtymään tarkemmin verkossa esiintyviin diskursseihin, niiden väliin valtasuhteisiin sekä vaikutuskeinoihin.

Kriittisen diskurssianalyysin teoriassa kielen nähdään rakentavan suhtautumistamme ympäröiviin ilmiöihin (Solin 2012: 558). Tekstit tarjoavat tietoa kirjoittajansa suhtautumisesta ja ajatuksista käsiteltävää aihetta kohtaan (van Dijk 1997: 31). Kielenkäytön tavoilla sosiaalinen todellisuus saa omanlaisiaan piirteitä ja merkityksiä. Sanoista, lauseista ja kielellisistä piirteistä muodostetut kokonaisuudet luovat sävyjä näkökantoina oleviin teksteihin, joissa näyttäytyvät tämänhetkiset ajatusmallit yhteiskuntamme rakenteista. (Ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 42–43.) Tutkimuksellani pyrin valottamaan teksteissä näkyviä asenteita translakia niin kuin transihmisiä kohtaan. Näen käsiteltävien tekstien tarjoavan viitteitä nyky-yhteiskunnassamme vaikuttavista suhtautumismalleista. Translakia koskevat tekstit pyrkivät vaikuttamaan muihin esillä oleviin kantoihin tai lukijoiden ajatuksiin samalla, kun ne välittävät tietoa yksittäisen kirjoittajan ajatuksista. Samalla kielenkäytöntapojen tutkiminen antaa viitteitä yhteiskunnassa vaikuttavista epäkohdista (van Dijk 1997: 31). Näiden epäkohtien tutkiminen on kriittisen diskurssianalyysin ytimenä (Solin 2012: 588) ja osa todellisten suhtautumistapojen sanottamista. Siksi käyn läpi epätasa-arvoisten keskustelutyylien tapoja.

Kriittisessä diskurssianalyysissä kieli käsitetään kontekstissaan toimivana sosiaalisenä toimintana (Solin 2012: 558). Tutkimuksessani näen kahden eri kontekstin, sosiaalisen median ja yhteiskunnallisen kontekstin, vaikuttaneen nykyiseen kielenkäyttöön. Sosiaalisessa mediassa käytetyt vuorovaikutusmekanismit (ks. van Dijk 2013: 21) rakentavat verkkokeskusteluihin sosiaalista todellisuutta. Samoin yhteiskunnallisessa kontekstissa vallitsevat sosiaaliset rakenteet, kuten asenteet, ihmiset, tapahtumat ja käytänteet, näkyvät teksteissä ja kielellisessä struktuurissa (Fairclough 2003: 21–23). Tämä tarkoittaa sitä, että aineistoni teksteissä kuvastuu tämänhetkisen yhteiskuntamme ja sosiaalisen median keskustelutapojen ja -rakenteiden luoma sosiaalinen todellisuus. Ne ovat muotoutuneet nykyiseen muotoonsa niihin vaikuttaneen historian, taustan ja yhteiskunnallisten muutosten myötä (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 6–7). Verkkotekstit representoivat sitä todellisuutta, jossa elämme ja vaikuttamme, ja sitä, miten luomme vuorovaikutusta kielellisin keinoin. Tekstit ovat siis sosiaalisen todellisuuden aikaansaannoksia (Fairclough 2003: 25). Kontekstien struktuurit, kuten sosiaaliset käytänteet, ohjaavat keskustelun muodostumista (van Dijk 2008: 17) ja niistä muodostuvien diskurssien piirteitä.

Tutkimuksessani pääkäsitteenä on monikollinen *diskurssit*-käsite. Avaan lyhyesti, miten jäsenän käsitteet *diskurssi* ja *diskurssit*. Näkemykseni pohjautuu eritoten Fairclough'n (2003), Geen (1999) ja van Dijkin (1997) käsitteen määritelmiin. Tulkitseen termin *diskurssi* (*discourse*) kuvastavan käytettyä kieltä sosiaalisenä toimintana tietyssä vuorovaikutuskontekstissaan, kun taas *diskurssit* (*a discourse, discourses*) kuvastavat vuorovaikutuksessa toistuvia ja osin vakiintuneita puhetapoja ja niihin sisältyviä arvoja, uskomuksia ja merkityksiä. Diskurssihin ovat vaikuttaneet historia, konteksti sekä muut diskurssit. Fairclough'n (2003: 124) mukaan vakiintuneet puhetavat ilmaisevat asioiden välisiä suhteita, rakenteita ja prosesseja. Niistä ilmenee ajatuksia,

uskomuksia ja tunteita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja ympäröivää maailmaa kohtaan. Nämä ideologisia merkityksiä sisältävät diskurssit, kuvaavat puhujan kielenkäytön tapoja ja -käytänteitä, suhdettaan maailmaan, toisiin ihmisiin sekä puhujaan itseensä. Diskursseissa onkin nähtävillä kaksoiskierre: diskurssi on konkreettisia kielellisiä valintoja sosiaalisessa tilanteessa ja samaan aikaan sosiaalinen todellisuus ohjaa diskursseiden muodostumista ja rakentumista (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 41; Heikkinen 2012: 97). Tutkimuksessani käsitän siis diskurssin olevan verkkokeskustelussa olevia konkreettisia puhetapoja, jotka rakentuvat diskursseista. Diskurssit käsittelevät translakia eri kannoilta, ja ne ovat edustavat tämän hetken ajatus- ja uskomusmalleja transihmisistä ja translaista.

Diskurssit eivät ole neutraaleja puhetapoja, sillä niihin vaikuttavat kielentuottajien yksilölliset, ideologiset piirteet. Fairclough (2003; 1999 [1995]) ja Hall (1977) määrittelevät, että *ideologia* (*ideology*) on sisäänrakennettu käsitys maailmasta, jossa näkyy ympäristöstä omaksutut näkökulmat, uskomukset ja asenteet. Ideologia on yksilön oikeaksi ja velvollisuudeksi kokema asia, jonka mukaan hän elää, reagoi ja toimii. Siksi ideologiat heijastuvat tuotettuihin teksteihin ja niiden diskursseihin. (Fairclough 2003: 9, 58; 1999 [1995]: 71–73; Hall 1977: 325–326, 330–331.) Tutkimuksessani ideologian käsite on pinnalla poliittisen aihealueen takia. Sisäiset ideologiat vaikuttavat poliittiseen aiheeseen reagointiin, jonka vuoksi kielentuottajien teksteistä on nähtävillä ideologisesti muodostuneita mielipiteitä omine kielellisine ja vuorovaikutuksellisine piirteineen (ks. Gee 1999: 4). Ne ovat rakennettu sosiaalisen median kontekstin vuorovaikutusstruktuurin mukaan niin, että ne ottavat kantaa käsiteltyyn aiheeseen. Kannanotoilla pyritään vaikuttamaan muiden keskusteluun osallistuvien tai keskustelua lukevien henkilöiden uskomuksiin ja asenteisiin. Ne myös pyrkivät vaikuttamaan olemassa oleviin diskursseihin ja saamaan valtaa esitetylle ideologiselle näkökulmalle.

Kriittisessä diskurssianalyysissä sanotetaan diskursseissa olevaa valtaa ja valtasuhteita (Solin 2012: 588). Diskurssit eivät ole neutraaleina, sillä kielelliset toiminnot rakentavat uutta tietoa puhunnan kohteesta ja pyrkivät luomaan valta-asemaa suhteessa muihin esiintyviin diskursseihin ja ideologioihin esittämällä tiedot dominoivana totuutena. (van Dijk 1997: 20; Fairclough 2003: 58–59, 124.) Tutkimuksessani pyrin tekemään näkyväksi diskurssien valtaa ja osin kyseenalaistamaan niissä esiintyviä ideologioita. Van Dijk (2008: vii) mainitsee vallan esiintyvän muuallakin kuin ”voimakkaissa puheissa”. Nojaan tähän ajatukseen, ja käsitän diskurssien vallan esiintyvän kaikissa kirjallisissa ja multimodaalisissa teksteissä erilaisine merkityssisältöineen ja ideologioineen. Diskursseissa poliittiset mielipiteet translaista ja niistä implikoituvat suhtautumistavat pyrkivät joko dominoimaan keskusteluja argumentoimalla muita mielipiteitä vastaan tai vahvistamaan oman mielipiteen kuulumista erilaisilla perusteluilla. Tavoitteenani on kriittisen diskurssintutkimuksen keinoin havaita ja osoittaa kielellisiä vallankäytön tapoja julkisessa verkkokeskustelussa.

Tutkimukseni fokuksena on lingvistinen tutkimus, joten tarkastelen diskursseja tekstien kautta. Hyödynnän Fairclough’n (1992) diskurssianalyysin mallia

jäsentäessäni diskurssien rakentumista. Mallissa kuvataan kielenkäytön muodostuvan kolmesta sisäkkäisestä ulottuvuudesta: tekstitasosta, diskursiivisen tekstin tuottamisen ja tulkitsemisen tasosta sekä sosiokulttuurisesta tasosta. Malli esittää, että olemassa olevat tekstit ovat riippuvaisia ympäröivistä diskursiivisista ja sosiaalisista käytänteistä. Sosiokulttuuriset käytänteet vaikuttavat diskurssikäytänteiden tyyllisiin ja formaaleihin piirteisiin, joiden pohjalta tuotetaan teksti. Siksi tekstit heijastavat sosiokulttuurista todellisuutta. (Fairclough 1992: 10–11; Heikkinen 2012: 96.) Tutkimuksessani lähdän liikkeelle sosiaalisten käytänteiden ymmärtämisestä. Sen kehyksenä ovat yhteiskunnan ja sosiaalisen median kontekstit, jotka vaikuttavat genren, eli verkkokeskusteluiden kielenkäyttöön. Sosiaaliset käytänteet ovat muodostaneet diskursiivisia käytänteitä, joiden kautta verkkokeskustelua tuotetaan ja tulkitaan genreen sopivalla tavalla. Keskustelun tekstit ovat rakentuneet kerroksittain viimeispään muotoonsa, eli twiiteiksi. Diskursiivisten ja sosiaalisten käytänteiden ymmärtämisen pohjalta käsittelen tekstejä lingvistisestä näkökulmasta pyrkien kuvaamaan niistä muodostuvia diskursseja. Tämän diskurssianalyysin mallin jäsennyksellä pystyn kertomaan, mitä diskursseja translakikeskustelussa on muodostunut.

2.2 Uusi retoriikka

Kriittisen diskurssianalyysin rinnalla tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä on uuden retoriikan teoria. Uudessa retoriikassa tekstit käsitetään tilannesidonnaisena ja tavoitteellisena kielenkäyttönä, jossa argumentoivat tekstit pyrkivät vaikuttavuudella ja suostuttelevuudella perustelemaan ja vakuuttamaan esitettyjä väitteitä. Aristoteleen klassisesta retoriikasta kumpuava uusi retoriikka on kohdentunut arvioimaan argumenttien arvopäätelmien hyvyttä ja huonoutta. (Perelman 1996: 8–10; Summa 1996: 62–63.) Uuden retoriikan piirteet sopivat poliittisen keskustelun tutkimiseen, kun huomion keskipisteenä ovat diskurssit ja niiden sisältämät väitteet translaista. Tutkimuksessani nojaan Perelmanin (1996) uuden retoriikan näkemyksiin argumenttien jaottelusta. Perelmanin argumentaatioteoriassa painottuu luonnollisen argumentoinnin tutkiminen erilaisissa konteksteissa. Kohteenani ovat translakia koskevat poliittisesti painottuneet tekstit sisältävät runsaasti argumentteja julkisessa verkkokeskustelussa. Koska uusi retoriikka on luonteeltaan analyttistä ja kuvailevaa (Mäntynen & Sääskilähti 2012: 195), tarjoaa se käyttökelpoisia työkaluja diskurssien argumenttien tutkimiseen. Pyrkimyksenäni on kuvata uuden retoriikan teoriataustan avulla, millaisia argumentteja esiintyy verkkokeskustelussa ja mitä argumentointikeinoja diskursseissa on havaittavissa esitettyjen mielipiteiden vahvistajina ja vakuuttajina.

Uudessa retoriikassa keskitytään siihen, miten argumentoivat tekstit pyrkivät vakuuttavuuteen tilanteisena kielenkäyttönä. Retoriikan tutkimisessa huomio on

argumentoinnin määrässä ja tyyleissä vaikuttamisen välineenä. Argumentointia ei kuitenkaan nähdä vain tyylikeinona tai puhetaitona, vaan keskiössä on tekstien vaikuttavuuden käsittely tekoina. (Mäntynen & Sääskilahti 2012: 194–195; Kakkuri-Knuuttila & Ylikoski 2013: 25.) Argumentaation muodostumisen tapana ovat esitetyt väitteet, jotka puolestaan rakentuvat *argumenteista* (*argument*). Argumentit ovat arvo päätelmiä, joille haetaan tukea ja vakuuttavuutta väitteiden perusteluilla. Perusteluilla pyritään saamaan hyväksyntää esitetuille kannoille ja väitteille. (Perelman 1996: 8; Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 62.) Tutkimuksessani pohjaan Kakkuri-Knuuttilan ja Halosen (2013: 62) esittämään käsitykseen argumentin kaksoismerkityksellisyydestä: argumentti toimii sekä perusteluna että taustaoletuksen, perustelun ja väitteen kokonaisuutena. Näin ollen käsittelen argumentteja siten, että ne esiintyvät kussakin twiitissä ja että jokainen kielellinen kokonaisuus on kontekstissaan muodostunut argumentti.

Tekstien argumentit pyrkivät vakuuttavuudella ja suostuttelevuudella perustelemaan väitteitä. Suostuttelevien ja vakuuttavien tekstien ytimenä on herättää ajatuksia ja tunteita, jotta ne ohjaisivat väitteiden kuulijoita tavoiteltua suuntaa päin. Siksi jokainen esitetty väite on kirjoittajansa näkökulmasta järkevä ja oikea. (Perelman 1996: 9–12; 181.) Translain poliittisuuden vuoksi keskusteluun luonnollisesti liittyy eriäviä näkökulmia, näkemykseni mukaan ideologioita, jotka synnyttävät polarisaatiota käsitellystä aiheesta. Lakia koskevassa vuorovaikutuksessa tavoitellaan vakuuttavuuden luontia ja pyritään vahvistamaan käsityksiä transihmisistä ja käsitellystä laista. Näin argumentit luovat kuvaa sosiaalisesta todellisuudesta (ks. Mäntynen & Sääskilahti 2012: 198), eli siitä, millaiset ajatusmaailmat vallitsevat moninaisuudesta tämänhetkisessä yhteiskunnassa. Kuitenkaan argumentit eivät ole syntyneet tyhjästä, vaan ne ovat laajemman argumentaatiokontekstin (Jokinen 2002: 128), edellä mainitsemiini sosiaalisen median ja yhteiskunnallisen kontekstin, tuotoksia. Väitteet ovat hiljalleen muuttuneet ja saaneet sävyjä itseensä, kun historia, aika ja paikka ovat vaikuttaneet niihin (ks. Kakkuri-Knuuttila & Ylikoski 2013: 28). Kontekstin lisäksi yksilön arvot ovat vaikuttaneet argumenttien syntyyn (Perelman 1996: 33). Nämä argumenttien kontekstit ja arvot muodostavat yhteiskunnassa vallitsevaa ymmärrystä ja suhtautumistapoja moninaisuutta kohtaan.

Argumentointi on aina puhetta jollekulle kohderyhmälle (Jokinen 2002: 128). Perelmanin mukaan (1996: 17) argumentoinnin kohteena on jokin yleisö, jolle kohdenetulla argumentoinnilla pyritään vakuuttamaan vastaanottajat siten, että yleisön vakaumus muuttuisi kannattamaan argumentin näkökantaa. Argumentointi tavoittelee-kin yleisön hyväksynnän saavuttamista (Summa 1996: 66). Tutkimuksessani näen laajana yleisönä ja viestien vastaanottajina Twitterin käyttäjät ja yleisesti Twitterin keskusteluiden seuraajat. Translakikeskustelun yleisönä ei siis ole vain jokin tietty rajattu joukko, vaan kaikki viestien potentiaaliset lukijat määrittelemättömänä universaaliyleisönä. (Ks. Perelman 1996: 20; Summa 1996: 66–68.) Universaaliyleisön vastakohtana on ennalta tiedetty ja määritelty erityisyleisö (mt.), joita tutkimuksessani ovat

selvästi nimetyt tai viestien vastaanottajiksi osoitetut tahot, kuten transihmiset tai tietty puolueet. Analyysissäni tarkastelen, kenelle tahoille kirjoitukset ovat suunnattu ja keihin ne pyrkivät vaikuttamaan (ks. Jokinen 2002: 129).

Argumentin muoto ja sisältö ovat kontekstista ja yleisöstä riippuvia. Argumentoijalla on yleisöstä jokin julkilausumaton käsitys, joka toimii lähtökohtana, kun argumentoija lähestyy yleisöään. Koska argumentoinnin keskiössä on vakauttaa argumentin asema saamalla hyväksyntä yleisöltä, sen vakuuttavuus ja uskottavuus on riippuvainen yleisön arvioinnista. Siksi on argumentoinnissa hyödynnettävä erilaisia argumentointitekniikoita kontekstin ja yleisön mukaan: niiden monimuotoisuus tarjoaa mahdollisuuden luoda vakuuttavuutta varioivilla keinoilla. (Perelman 1996: 25–26; Summa 1996: 70–71.) Tutkimuksessani hyödynnän Perelmanin (1996) jaottelua argumentointitekniikoiden nimeämisessä. Perelman on jaotellut vakuuttamisen keinot yhdisteleviin ja erotteleviin tekniikoihin, joista tässä tutkimuksessa keskityn yhdisteleviin, assosiativisiin argumentointitekniikoihin. Assosiativiset argumentaatiotekniikat yhdistävät erilaisia elementtejä toisiinsa pyrkimyksenään vahvistaa entuudestaan hyväksytyjen arvojen tilaa. Sen alalajeja ovat kvasiloogiset, eli formaaliin logiikkaan perustuvat päättelymenetelmät, todellisuuden rakenteeseen perustuvat ja todellisuuden rakennetta muokkaavat argumentit. (Perelman 1996: 58–61; Kuusisto 1996: 280.) Käsittelen kutakin argumentointitekniikkaa tarkemmin analyysissäni esimerkkien ohessa, jolloin niiden ilmeneminen argumentaatiotyyleinä tarkentuu. Sen sijaan tutkimuksessani en keskity erottamisen, dissosiativiseen argumentointitekniikan tarkasteluun (ks. Perelman 1996: 61). Tutkimuksessani en ole kiinnostunut vastakohtaparien erottelusta, vaan ennen kaikkea siitä, miten argumentit sitovat asioita yhteen ja rakentavat perusteluita tietyn ideologisen näkökannan ympärille. Näen assosiativisten argumentointitekniikoiden tarkastelun tarjoavan työkalut tämän poliittisen tekstin käsittelyyn.

Argumentaatiossa nähdään, että olemassa olevia käsityksiä voidaan kyseenalaistaa, koska totuutta tulkitaan argumentin sisällöstä ja kuvauksesta. Näin ollen eri tulkitsijat käsittelevät väitteitä eri näkökulmista. (Perelman 1996: 57.) Translakikeskustelua tutkiessani kiinnitän huomiota diskursseissa olevien argumenttien ja argumentaatiotekniikoiden vaihteleviin puolustaviin ja vastustaviin retorisiin muotoihin (ks. Jokinen 2002: 155), koska tulkintani mukaan ne antavat viitteitä kirjoittajan ideologisesti painottuneesta kannanotosta poliittisissa diskursseissa (ks. Fairclough & Fairclough 2012: 18). Kakkuri-Knuutilan ja Ylikosken (2013: 31) mukaan tulkinnan tekemiseen vaikuttavat hermeneutiikan periaatteet. Ensimmäisenä hermeneuttisena kehänä tulkintaa ohjaa esiymmärrys, toisin sanoen ennakkokäsitys, joka ohjaa tekstin lukemista. Esiymmärryksen myötä muodostuu ymmärrys tekstikonaisuudesta, joka johtaa viimeisessä vaiheessa ilmeisyyteen, eli tulkinnasta tehdyn lopputuloksen onnistumiseen. Tutkimuksessani esiymmärryksenäni on, että kaikki keskustelunavaukset sisältävät ideologisesti painottuneita argumentteja kielellisessä ja ei-kielellisessä muodossa, koska julkisella keskustelulla ja argumentaatiokeinoilla on pyritty

vahvistamaan tai heikentämään lakipäätökseen suhtautumista. Tämä siis tarkoittaa sitä, että translakia kommentoivat tekstit ovat tuottajiensa tulkinnallisia väitteitä translaista ja sen tuomasta muutoksesta. Esiymmärryksen vaikuttaa ymmärrykseeni käsitellessäni Twitterin tekstikokonaisuutta. Tämä ymmärrys näyttäytyy tuottamistani tulkintana analyysiosiossa. Jokinen (2002: 127) kuitenkin mainitsee, että argumenttien analyysissä ei oleteta argumenttien kertovan kirjoittajan asenteista yksioikoisesti. Esittämäni havainnot ovat omaa tulkintaani ideologisista painotuksista, niiden myötä rakentuneista argumenteista sekä funktiosta kyseisessä translakikeskustelussa. Tekstit ilmentävät jotain kirjoittajansa käsityksestä sosiaalisesta todellisuudesta, joita argumentatiiviset tekstit muodostavat toistuviksi ja vallitseviksi diskursseiksi sekä diskurssiivisiksi piirteiksi.

Kriittisen diskurssianalyysin ja retoriikan tutkimuksessa yhdistyvät ajatukset siitä, että kirjoitettu kieli edustaa toimintaa, jossa valta ilmenee tekstikäytännöissä ja todellisuutta rakentavissa kielellisissä valinnoissa. Käsiteltävää aihetta koskevat mielipiteet rakentavat todellisuutta ja näin ollen pyrkivät suostuttelevuuteen. (Mäntynen & Säaskilahti 2012: 199–200.) Retoriikan näkökulmasta analysoin yksittäisiä tekstiosia ja kriittisen diskurssianalyysillä tekstiosista muodostuvien puhetapojen rakenteita (ks. mt.). Tutkimukseni tulee osaltaan osoittamaan, miten kielenkäyttö argumenteissa rakentaa sosiaalista todellisuuttamme moninaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta. Kahden teoriasuuntauksen rinnakkain kuljettaminen on etuna kielenkäytön vakuuttavuuden tutkimisessa ja analysoimisessa. Kuitenkin samalla tiedostan argumentaatioanalyysini olevan subjektiivista tulkintaa, johon vaikuttavat konteksti, kielelliset ja ei-kielelliset sisällöt ja tieto kirjoittajasta sekä kohdeyleisöstä (ks. Perelman 1996: 53). Esimerkiksi kontekstisidonnaisuus, kuten puhujan yhteiskunnallinen valta-asema sosiaalisessa kontekstissa, vaikuttaa argumenttien ja tekstien tulkinnallisuuteen (Mäntynen & Säaskilahti 2012: 198). Tästä huolimatta näen, että tekemäni tulkinnat aineistosta kahden teoreettisen viitekehyksen varjossa tarjoavat kuvaa poliittisesti latautuneen keskustelun argumentointitavoista ja -tyyleistä.

3 TWITTER VUOROVAIKUTUSPAIKKANA

Tässä luvussa käsittelen Twitteriä tutkimukseni toisena teoreettisena osana. Ensimmäisessä alaluvussa kuvaan yleisesti sosiaalisen median rakenteita, piirteitä ja systemisiä resursseja monimuotoisen vuorovaikutuksen mahdollistajana. Toisessa alaluvussa keskityn keskeisimpien Twitterin ominaisuuksien ja resurssien esittelyyn kuvaten sen ominaispiirteitä vuorovaikutuspaikkana.

3.1 Sosiaalinen media ja sen vuorovaikutustavat

Sosiaalinen media on reaaliaikaisen vuorovaikutuksen paikka, joka tarjoaa helpon ja vaivattoman tavan kanssakäymiselle (Cameron & Panovic 2014: 30). Siellä vuorovaikutus on kuitenkin kompleksisempaa ja epäsynkronoidumpaa kuin kasvokkain käyty vuorovaikutus. Keskustelujen tempo on poukkoilevaa, sillä keskusteluja ei välttämättä rajata vain tietyssä hetkessä tapahtuvaksi. Samalla vuorovaikutus on epäkronologista, koska keskusteluissa voidaan liikkua edestakaisin vanhojen ja uusien julkaisujen välillä, ja niiden keskustelupaikka voi vaihtua eri alustoilla. Ylipäättään vuorovaikutuksen muoto poikkeava keskustelujen rakentuessa useista erilaisista elementeistä, kuten teksteistä ja multimodaalisista sisällöistä. (Dynel 2017: 62–63.) Nämä monimuotoiset vuorovaikutustavat tarjoavat verkkokäyttäjille varioivia kanssakäymisenmuotoja ja spontaaneja mahdollisuuksia luoda vuorovaikutusta muiden käyttäjien kanssa (Dynel 2017: 63; Leppänen, Kytölä, Westinen & Peuronen 2017: 9). Sosiaalisessa mediassa käyttäjät voivat olla niin sisältöjen tuottajia, välittäjiä, vastaanottajia kuin muokkaajia, ja he voivat vapaasti liikkua keskustelusta toiseen ilman rajoitteita. (Dynel 2017: 64–66; Salomaa 2019: 42–43, 48–49.) Keskustelu voi olla dialogin sijaan monologista, yksisuuntaista keskustelua, jonka tarkoituksena on jakaa käyttäjän tuottamaa sisältöä internettiin ilman vuorovaikutteista elementtiä (ks. Zappavigna 2012: 3–4).

Tutkimuksen kontekstissa näen kaikkien aineiston keskustelunavausten toimivan monologisina teksteinä, vaikkakin ne pyrkivät luomaan vuorovaikutusta. Tutkimuksessani kuitenkin kuvaan monologisia keskustelunavauksia keskusteluina, koska ne ovat osa vuorovaikutuksen muotoa. Lähestyn tekstejä myös siitä kulmasta, että ne ovat sidottuja tiettyyn aikaan, paikkaan ja kontekstiin (vrt. Leppänen, Kytölä, Westinen & Peuronen 2017: 8–9; Dynel 2017: 63). Näen jokaisen keskustelunavauksen olevan oma informaatiota välittävä tekijä yhteiskunnallisesta suhtautumisesta transihmisiin ja translakiin. Äänestyspäivänä kirjoitetut twiitit ovat saaneet vaikutteita niitä edeltäneistä tapahtumista ja keskusteluista, joiden myötä ideologisia tekstejä on tuotettu sosiaalisen median alustalle. Ajankohdalla on siis ollut huomattava vaikutus tekstien muotoon. Samoin Twitterin ominaisuudet ohjanneet tekstien kirjoittamista omine käytänteineen. Avaan tätä lisää tässä luvussa 3.2. Analyysissä pyrin tiedostamaan vallinneen ajanjakson ja vuorovaikutusnormien vaikutteet teksteihin (ks. Fairclough 2003: 123; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 37) ja jakamaan tietoa siitä, minkälaista vuorovaikutusta Twitterissä on syntynyt translakikeskustelun ympärille ja miten erilaiset ideologiset näkemykset ovat painottuneet keskustelujen rakenteissa.

Sosiaalisessa mediassa edellä mainitut yhtenevät piirteet ja käytänteet nähdään eri alustoja yhdistävinä tekijöinä. Van Dijck (2013: 21) esittää, että yhtenäiset käyttömekanismit ja samantapainen sosiaalinen struktuuri liittävät kaikki sähköiset alustat *median ekosysteemiksi* (*the ecosystem of connective media*). Median ekosysteemin puolestaan muodostavat omat pienemmät *mikrosysteeminsä* (*microsystem*). Niissä teknokulttuurinen struktuuri vaikuttaa vuorovaikutuksen tapoihin ja tyyliin, jotka erottavat alustat omiksi toimintaympäristöikseen muista sosiaalisen median alustoista (mt.). Omassa tutkimuksessani mikrosysteeminä toimii Twitter ja sinne käytänteiden ja struktuurin mukaan luodut tekstit. Ne mukailevat sosiaalisen median ekosysteemissä ilmestyneitä tekstejä, mutta tekstien ominaispiirteet ovat määrättyneet Twitterin ominaisuuksien mukaan. Mikrosysteemi on tarjonnut kaikille Twitterin käyttäjille mahdollisuuden osallistua vuorovaikutukseen, sisällönluontiin ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Käsittelen Twitteriä mikrosysteeminä tarkemmin luvussa 3.2.

Sosiaalisen median ekosysteemiä tarkasteltaessa on havaittavissa erilaisia normeja, tapoja ja menetelmiä vuorovaikutuksen synnyttäjinä ja ylläpitäjinä. Nämä kommunikaation resurssit ovat teknologiavälitteisiä tarjoumia, *affordansseja* (*affordande*). Teknologiset affordanssit mahdollistavat moninaisilla piirteillä ja sosiaalisen struktuurin käytänteillä vuorovaikutukseen osallistumisen tai vaihtoehtoisesti siitä poistumisen. (Ks. Zappavigna 2012: 34; Salomaa 2019: 60.) Mikrosysteemin luomat käytänteet vaikuttavat alustoilla luodun vuorovaikutuksen käytänteisiin. Tutkimuksessani keskeisenä affordanssina on aihetunniste, joka myös on huomattavassa asemassa Twitterin keskusteluissa (Koskela & Sihvonen 2018: 35). Aihetunniste, eli avainsana tai hashtag, määrittellään Kielitoimiston sanakirjassa (KS s.v. *aihetunniste*) olevan 'sosiaalisessa mediassa käytetty, ristikkomerkistä ja sitä seuraavasta sanasta tai merkkijonosta koostuva tunniste, joka mahdollistaa samaan aihepiiriin kuuluvien viestien

yhdistämisen'. Twiittiin liitetty aihe-tunniste nostaa keskustelunavauksen esiin laajalle käyttäjäkunnalle toimien osatekijänä keskustelun mahdollistajana. Niiden avulla pystytään myös osallistumaan reaaliaikaiseen keskusteluun muiden vuorovaikutus-osapuolten kanssa. (Salomaa 2019: 32.) Samoin omassa tutkimuksessani aihe-tunniste on keskeinen vuorovaikutuselementti, joka on mahdollistunut translakiin suunnatun reaaliaikaisen reagoinnin, kommentoinnin ja muiden keskustelukumppaneiden kanssa viestittelyn avoimessa verkkoympäristössä. Toisaalta aihe-tunnisteen käytöllä ei ole välttämättä pyritty suuren lukijakunnan saavuttamiseen, vaan ilmaisemaan tunteita ja rakentamaan yhteisöllisyyttä (ks. Koskela & Sihvonen 2018: 36). Kuitenkin tässä kontekstissa näen translaki-aihetunnisteen yhdistävän tekstit laajemmaksi vuorovaikutukselliseksi keskusteluksi.

Lisäksi tutkimukseni kannalta on tärkeää määritellä *teksti* (*text*) sen monipuolisen rakenteen vuoksi. Hallidayn (2014 [1985]: 3–5) mukaan kaikki funktionaalinen kielenkäyttö, niin puhuttu kuin kirjoitettu kieli, voidaan ymmärtää tekstiksi. Toisaalta teksti voidaan nähdä rajattuna kokonaisuutena, jolloin teksti on kirjoitetussa muodossa olevaa kieltä. Tällöin sanalliset merkitykset rajaavat ulkopuolelleen kaikki muut kielelliset käyttötavat. (Ks. Fairclough 2003: 3) Tutkimuksessani jäsennän sosiaalisen median tekstien rakentuvan kaikista funktionaalisista, merkityksiä välittävistä elementeistä Hallidayn (2014 [1985]) määritelmään nojaten. Se on kielellinen lopputulema kirjallisessa verkkokeskustelussa (Heikkinen 2012: 96). Kirjoitetut tekstit ja multimodaaliset (*multimodality*), ei-kielelliset ainekset rakentavat viestintää ja vuorovaikutusta. Multimodaalinen aines on resurssina kielellisessä sisällössä merkitysten luojina (Cameron & Panovic 2014: 38). Twiiteissä kaikki kuvat, emojiit, videot, hyperlinkit ja aihe-tunnisteet informoivat kirjoittajansa suhdetta translakiin ja välittävät tietoa kirjoittajansa modaliteetista (ks. Danesi 2017: 2; Zappavigna 2012: 52)). Näistä osista diskurssit rakentuvat (Fairclough 2003: 123; van Dijk 2008: 25) ja vaikuttavat yhteiskunnalliseen keskusteluun. Analyysissäni keskityn vain kielelliseen tekstiaineeseen ja multimediasta emojiihin sekä aihe-tunnisteisiin. Käsitän niiden toimivan tässä kontekstissa kirjoitetun kielen tavoin kielellisinä merkitysten luojina tehtävänäään vahvistaa ideologioiden näyttäytymistä teksteissä (Danesi 2017: vi). Tutkimuksessani pyrin keskittymään tekstiosoiden muodostamien diskurssien analyysiin, sillä ne toimivat väylänä diskurssintutkimuksen toteuttamiselle ja diskurssien havaitsemiselle (ks. Halliday 2014 [1985]: 3–4).

3.2 Twitter alustana ja vuorovaikutuspaikkana

Twitter on luotu vuonna 2006 avoimeksi vuorovaikutusfoorumiksi. Muihin sosiaalisen median palveluihin nähden Twitter on poikkeuksellinen viestinnältään, sillä sen viestintä on julkista kaikille internetinkäyttäjille. Kuitenkin keskusteluun voivat

osallistua vain rekisteröityneet käyttäjät. Vuorovaikutus muiden kanssa on helppoa, ja kuka tahansa käyttäjä voi osallistua mihin tahansa keskusteluun. Twitterin käyttäjät voivat seurata muita käyttäjiä ilman hyväksymiskäytäntöjä ja nähdä toistensa päivitykset vieraillessaan käyttäjien profiileissa. (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 9–10.) Twitterin keskeisenä elementtinä on sosiaalistuminen ja yhteydenpidon luominen jopa maailmanlaajuisesti (van Dijck 2013: 73). Keinoja on useita: siellä voidaan tuottaa omaa tekstiä, reagoida ja kommentoida muiden teksteihin sekä jakaa uudelleen muita julkaisuja tai muita internetissä olevia sisältöjä, kuten uutistekstejä ja kuvia. Interaktiivinen kommunikaatio mahdollistaa käyttäjien välisen dialogin, vaikka twiiteissä voidaan keskittyä myös yksisuuntaiseen keskusteluun. (Zappavigna 2012: 30–33; Salomaa 2019: 40–43, 51.)

Twitteri mikrosysteeminä (ks. van Dijk 2013: 21) on hieman poikkeava muihin sosiaalisen median kanaviin nähden. Käytännössä Twitterin toiminnot ovat vastaavanlaiset muiden alustojen vuorovaikutustyylien ja -systemien kanssa, mutta Twitterissä vuorovaikutus keskittyy mikropostausten tekoon ja muiden mikropostauksiin reagoimiseen. Mikropostaukset, eli twiitit koostuvat enintään 280 merkestä, ja ne ilmestyvät käyttäjän omalle julkaisuseinälle sekä kaikille avoimeen syötteeseen. Yhteisen syötteen tempo on melko nopea, ja tietyn aiheen ympärille voi ilmestyä valtava määrä julkaisuja minuuteissa. (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 10–11.) Massakeskustelua herättävät erityisesti ajankohtaiset aiheet (van Dijck 2013: 77). Nopeatempoisuutensa vuoksi twiittien ”ikä” voi rajautua muutamiin kymmeneen minuutteihin, jonka jälkeen twiitti ei välttämättä enää ole relevantti aiheen kannalta. Lisäksi nähdään, että koska twiitit ovat todella tiiviitä ilmaisumahdollisuuksiltaan, on Twitteriin syntynyt omanlainen kielioppisäännöstö. Keskeisimmät elementit liittyvät aiheutunnisteeseen, toisiin tileihin viittaamiseen, uudelleentwiittaamiseen, tykkäämiseen ja yksityisviesteihin. (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 10–11.) Elementit ovat monilla sosiaalisen median alustoilla tavallisia ja yleisesti käytettyjä ominaisuuksia, joten erityistä poikkeavuutta vuorovaikutussysteemiin luo tiiviiden viestien julkaisemismahdollisuus. Avaan seuraavassa kappaleessa lisää kielioppisäännöstön rakenteita ja funktioita.

Mikropostauksissa käytetään usein ei-standardoitua kieltä, koska viestejä typistetään lyhenteillä ja käyttämällä joitakin muita merkkejä tai symboleja sanojen tai kirjainten kohdalla. Teksti voikin siis olla sekoitus kirjoitettua kieltä ja multimediaa. Multimediaasta aiheutunnisteiden käyttö on erityisen keskeisessä roolissa, sillä niiden käytöllä samankaltaisia kommentteja voidaan ryhmitellä tiettyihin keskusteluketjuihin sekä omille tietyille julkaisuseinille. (Zappavigna 2012: 20–21, 34.) Tätä kuvastaa esimerkiksi translaki-aihetunniste, joka on liittännyt laaja-alaisesti erilaisia keskustelunavauksia tiettyyn julkiseen keskusteluun kuuluviksi kommentteiksi. Teksteissä dialogien ja viestiketjujen synnyttämiseksi käytetään @-symbolia, niin sanottua tägiä tai merkintää, jolla halutaan osoittaa viesti jollekulle toiselle käyttäjälle. Keskusteluketjut syntyvät keskustelunavauksista, kun avaukseen kommentoidaan uusilla

kommenteilla. (Zappavigna 2012: 34, 36; Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 11.) Kommentoijana voi olla joko keskustelunavauksen kirjoittaja tai joku muu käyttäjä (van Dijck 2013: 70). Kuitenkaan käyttäjien ei aina tarvitse luoda uusia keskustelunavauksia, vaan he voivat jakaa jo olemassa olevia twiittejä uudelleentwiitteuksella. Tällöin uudelleenjaettu julkaisu ilmestyy käyttäjän oman profiilin julkaisuseinälle, ja tätä twiittiä voi kommentoida omalla kommentilla. Käyttäjien ei myöskään tarvitse synnyttää vuorovaikutusta vain viesteillä, vaan twiitteihin pystyy reagoimaan tykkäystoiminnolla, jolla voi ilmaista samanmielisyyttä viestin sisällön kanssa tai osoittaa tukea julkaisussa olevalle ajatukselle. Lisäksi vuorovaikutusmahdollisuutena ovat yksityisviestit tietyille vastaanottajille. Suljetussa keskustelukanavassa yksityisviesteillä ei ole pituusrajoituksia. (Zappavigna 2012: 21–22, 35–37; Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 11.) Vuorovaikutuksen ja dialogien syntyminen on siis mahdollista varioivilla keinoilla.

Yleisesti sosiaalisessa mediassa luodut normit ja säännöt kontrolloivat ja normalisoivat sosiaalisen median keskustelutapoja. Ne tuntemalla käyttäjä pystyy osallistumaan keskusteluun ja luomaan normalisoitua tekstisisältöä. (van Dijck 2013: 19–20.) Twitterissä normina on herättää keskustelua ja reaktioita muissa Twitterin käyttäjissä (ks. van Dijck 2013: 70; Koskela & Sihvonen 2018: 34). Saresma, Pöyhtäri, Knuutila, Kosonen, Juutinen, Haara, Tulonen, Nikunen ja Rauta (2022: 101–102) toteavat julkaisussaan kärkkäiden ilmausten olevan yksi avaintekijä Twitterissä vuorovaikutuksen muodostamiseen, sillä algoritmit nostavat esiin affektiota herättäviä tekstejä. Affektiiviset viestit saavat osakseen paljon keskustelua ja näkyvyyttä. Omassa tutkimuksessani aion keskittyä tällaisten affektiivisten tekstien käsittelyyn. Poliittisen aiheen ympärille syntyy polarisoitua keskustelua, joka on Twitterille tyypillistä (ks. Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 19). Näiden poliittisten ja ideologisten mielipiteiden muodostamat diskurssit luovat oivallisen tutkimuskohteen yhteiskunnallisen aiheen ja tasarvokeskustelun tutkimiselle. Tutkimuksessani pidän tärkeänä elementtinä sitä, että keskustelun viestit ovat osin affektiivisiä, sillä näen niiden kuvaavan todellisia ajatuksia ja reaktioita translakia kohtaan samalla luoden näkökulmaa sosiaalisesta todellisuudestamme. Sen tähden tutkimuksessani painotan affektiivisten viestien argumentoinnin tarkastelua.

On oletettavaa, että translakia koskevassa keskustelussa esiintyy niin yksityishenkilöitä kuin organisaatioita (ks. Zappavigna 2012: 30–31). Aineistossani ei kuitenkaan ole olennaista erotella, kuka viestin on kirjoittanut, sillä diskurssien tutkimisessa kiinnitän huomioni vallitseviin puhetapoihin. Tästä syystä en jaa keskustelunavauksia tahon taustan mukaan. Tekstien kirjoittajat ovat kirjoitusstruktuurien mukaisesti luoneet keskustelua aiheen ympärille ja siten luoneet diskursseja. Sen lisäksi tiedosta Twitterin käyttäjäkunnan olevan melko hajanainen joukko sosiaalisen median käyttäjiä. Suomessa arvioidaan, että alustaa käyttää noin 17 prosenttia väestöstä (Reunanen, Alanne, Helske, Lappalainen, Niemi, Petterson & Seuri 2022: 53). Twitter ei lukeudu suosituimpien sosiaalisen median kanaviin, mutta sen merkitys yhteiskunnassa on

merkittävä reaaliaikaiseen ja nopeatempoiseen julkaisujen tiedottamiseen ja ajatustenvaihtoon (Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 14, 17). Tilastokeskuksen mukaan (2020) keskimääräisiltä ominaispiirteiltään yksittäinen käyttäjä on noin 16–44-vuotias mies. Kuitenkin nykyisin sen käyttäjäkunnassa painottuvatkin toimittajat, tiedottajat ja poliitikot yhteiskunnallisen keskustelun ylläpitäjinä, vaikka myös yksittäiset henkilöt käyttävät sitä viestintäpalveluna (Koskela & Sihvonen 2018: 34). Näiden piirteiden varjossa käyttäjäkunta on suhteellisen marginaalinen koko väestöön suhteutettuna ja siksi vain rajatun ryhmän näkemykset ovat tulleet julki translaista keskusteltaessa. Siksi Twitterin keskusteluista havaitsemani diskurssit ovat kapea läpileikkaus suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyvistä mielipiteistä.

4 AINEISTO JA MENETELMÄ

Luvussa 4.1 käsittelen Twitterin keskustelunavauksia aineistonani. Olen pyrkinyt selostamaan aineistonkeruuseen liittyviä linjauksia mahdollisimman tarkasti, sillä prosessi koostui useista pikkutarkoista toimista. Esittelen luvussa 4.2 tutkimukseni metodia, kriittisen diskurssianalyysin ja uuden retoriikan teoreettisen taustan yhdistelmää aineiston tutkimusmenetelmänä.

4.1 Aineistona Twitterin keskustelunavaukset

Valitsin aineistokseni Twitterin keskustelunavaukset. Alustan keskusteluiden reaaliaikaisuus, monimuotoisuus ja melko varioivan käyttäjäkunnan osallistuminen yhteiseen vuorovaikutukseen tarjoavat tietoa verkkokeskusteluiden puheiden sisällöistä (ks. Isotalus, Jussila & Matikainen 2018: 14–16), eli toisin sanoen sitä, millaisia sosiaalisista rakenteista muodostuneita diskursseja nyky-yhteiskunnassamme vallitsee (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 14) translaista ja transihmisistä. Siksi Twitter sopii aineistonkeruunlähteeksi käsitellessä yhteiskunnallista aihetta (Koskela & Sihvonen 2018: 31). Tarkempiana aineistonani toimii Twitterin itsenäiset keskustelunavaukset, joissa on käytetty *translaki*-aihetunnistetta. Tarkoitukseni on perehtyä aineistossa esiintyviin diskursseihin ja hahmottaa niiden argumentaatiotapoja, johon kirjallinen ja multimodaalinen sisältö luo monitulkintaisia merkityksiä. Fairclough sanottaa (2003: 8), että tekstien ja niistä muotoutuvien diskurssien piirteitä sanallistamalla voidaan havaita yhteiskunnassa vallitsevia asenteita, ideologioita ja valtaa, ja niihin tarttumalla yrittää muuttaa ympärillä olevaa maailmaa. Tästä syystä näen twiittien tutkimisen olennaisena. Ei ole samantekevää, millaiset diskurssit vaikuttavat arjessamme, joten verkkokeskusteluihin perehtyminen auttaa hahmottamaan yhteiskuntamme vallitsevien diskurssien kirjon ja ideologiset kannat. Tutkimukseni tarkoituksena onkin pyrkiä havainnollistamaan diskurssien epäkohtia ja niiden vaikutusta yleiseen

keskustelukulttuuriin sekä itse tasa-arvon toteutumiseen. Kuitenkin samalla tuon ilmi diskurssien positiivisia piirteitä. Puhetapojen havainnollistamisella siis selitän sosiaalisen todellisuuden rakentumista (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 22).

Koska kyseisellä sosiaalisen median alustalla on runsaasti potentiaalista materiaalia, olen rajannut aineistoni melko tiukasti. Ensimmäisenä rajausperusteena oli twiitin julkaisuajankohta, jonka tuli sijoittua lakikäsittelyn läheisyyteen. Lopulliseksi ajankohdaksi valikoitui äänestyspäivänä 1.2.2023 kirjoitetut keskustelunavaukset, jotka oli julkaistu äänestyksen jälkeen. Toiseksi twiitin piti sisältää aihetunniste *translaki*. Tällä rajauksella pystyin löytämään ne keskustelunavaukset, jotka osallistuivat juuri kyseiseen keskusteluun aihetunnisteen avulla (ks. Zappavigna 2012: 36). Kolmantena rajauksena oli multimodaalisen sisällön suodattaminen. Multimediaa oli liitetty runsain määrin keskustelunavauksiin, mutta koska analyysissä keskityn pääsääntöisesti kielelliseen sisältöön, jätin aineiston ulkopuolelle multimediasisältöiset twiitit lukuun ottamatta emojiä ja aihetunnisteita sisältäviä viestejä. Tässä tutkimuksessa miellän emojiä kuuluvaksi kirjoitettuun kieleen, koska niillä voidaan vahvistaa kielellistä viestiä ei-kielellisellä keinolla (ks. Zappavigna 2012: 71). Vastaavanlaisesti aihetunnisteteet ovat keskeisessä kielellisessä roolissa twiiteissä (ks. Zappavigna 2012: 20). Siksi käsittelen näitä multimedioita merkitysten luojina ja tekstien monipuolistajina. Lisäksi aineiston neljäntenä rajauksena oli, että julkaisujen täytyy olla itsenäisiä keskustelunavauksia, joissa käyttäjät ovat tuottaneet jotakin uutta tekstiaineista keskusteluun. Tämä rajaus jätti aineiston ulkopuolelle muita twiittejä kommentoivat julkaisut ja uudelleentwiittaukset. Mainittujen kriteerien lisäksi suodatin päivityksistä vieraskieliset sekä aiheisällöltään aiheeseen kuulumattomat kommentit. Tällaisia twiittejä olivat muun muassa keskustelunavaukset, joissa oli listattu eri aihetunnisteita, mutta niiden yhteyteen ei ollut luotu muuta kirjallista sisältöä, ja julkaisut, jotka synnyttivät jatkokeskustelua jostakin toisesta poliittisesta temasta.

Edellä kuvaamillani kriteereillä tein keskustelunavausten ensimmäisen suodattamisen Twitterin oman hakukoneen rajausmenetelmällä. Keräsin rajatun aineiston 6.3.2023 kuvakaappauksilla. Niillä varmistin, että aineistoni pysyy muuttumattomana (ks. Salomaa 2019: 29) ja pystyisin tarvittaessa palaamaan alkuperäisen aineiston pariin. Toinen suodattaminen tapahtui manuaalisesti, kun kirjoitin aineiston kommentit tekstimuotoon Excel-tiedostoon. Runsaan aineistomäärän vuoksi rajasin aineistosta vielä kaikki sellaiset twiitit, jotka tulkintani mukaan vain referoivat äänestystulosta. Lopulliseksi aineistoksi jäi 288 keskustelunavausta.

Aineiston käsittelyssä huomioin aineiston tietosuojauksen. Aineistoa oli hankala anonymisoida täysin, sillä sen sisältämät lähdekoodit ovat avoimia kaikille internetin käyttäjälle, ja näin ollen kuka tahansa pystyisi halutessaan löytämään aineistossa käytettävät keskustelunavaukset. Myöskään eettisesti tämä ei ole välttämätöntä, koska tiedot ovat sellaisia, jotka käyttäjä on itse saattanut julkiseen tietoon. (Ks. Aineistohallinnon käsikirja.) Päädyin aineiston pseudonymisointiin poistamalla suorat henkilötiedot, eli nimen, nimimerkin ja kuvan. Analyysissä keskityn twiittien sisältöihin,

joten suorat henkilötiedot eivät ole relevantteja analyysin kannalta. Pseudonymisointi tapahtui aineiston manuaalisen käsittelyn yhteydessä kirjoittaessani kuvakaappaus-ten sisällöt Exceliin. Muunnetut tiedot ovat aineistossa numerokoodatussa muodossa, joista ilmenee, kuka käyttäjä on julkaissut minkäkin twiitin. Käytän numerokoodeja analyysin aineistoesimerkkien yhteydessä. Säilytän sekä alkuperäisen että pseudonymisoidun aineiston yliopiston salasanaturvatulla U-aseamalla. Tutkielmanprosessin päätyttyä hävitän aineiston asianmukaisella tavalla. (Ks. Aineistohallinnan käsikirja.)

Valitsemani verkkoaineisto on hyvin heterogeeninen ja laaja tekstikokonaisuus, jotka on julkaistu samaan aikaan lakiuudistuksen äänestysajankohtana. Tästä syystä se tarjoaa tietoa tässä ajassa vallitsevista aatteista ja näkökulmista sekä retorisisista keinoista erilaisten yleisöjen vakuuttamiseksi (ks. Jokinen 2016: 146). Nämä keskustelunavaukset näen relevantteina tutkimuskysymysteni kannalta, koska uskon niiden tarjoavan kuvaa translakiin, moninaisuuteen ja tasa-arvoon suhtautumisesta. Vaikkakin tämän tutkimuksen aineisto koostuu yksittäisistä keskustelunavauksista ilman dialogista ulottuvuutta, niiden monet vuorovaikutuselementit luovat keskustelua yhteiskunnallisen aiheen ympärillä (ks. Zappavigna 2012: 34). Aineiston keskustelunavaukset siis tarjoavat informaatiota siitä, miten ja millä tyyleillä keskustelunavaukset rakentuvat verkkokeskusteluissa ja mitkä diskurssit sekä argumentointityylit ja -keinot painottuvat verkossa käytävässä vuorovaikutuksessa.

Lisäksi mainitsen, että vaikka aineisto on avointa ja julkista kaikille internetin käyttäjille ja tätä myöden vapaasti käytettävissä tutkimuskäyttöön (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 130, 139), olen laatinut tietosuojailmoituksen suorien henkilötietojen esiintymisen vuoksi. Laadin ilmoituksen ennen aineistonkeruuta (ks. Aineistohallinnan käsikirja). Se on saatavilla kysyttäessä vain tämän tutkimuksen tutkijalta, eli minulta, sillä tutkimuksen kannalta olisi ollut haasteellista välittää tietosuojailmoitus jollaiselle aineistossa mukana olevalle nimimerkin käyttäjälle.

4.2 Kriittinen diskurssianalyysi ja uusi retoriikka tutkimusmetodina

Kriittisen diskurssianalyysin ja uuteen retoriikkaan nojaten toteutin tutkimukseni menetelmällisen osuuden tässä laadullisessa tutkimuksessa. Teoriat toimivat sekä teoreettisena viitekehystenä että metodina. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2017: 21) toteavat diskurssianalyysin olevan väljä teoreettinen viitekehys, jossa tutkimuksen painopisteet ohjaavat soveltamaan menetelmää. Teoreettisena oletuksena voi olla esimerkiksi se, että kieli ja kielenkäyttö ovat luonteeltaan sosiaalisen todellisuuden rakentajia. Koska tutkimuksessani näen translakiin liittyvän keskustelun rakentavan sosiaalista todellisuutta, suomalaista yhteiskuntaa ja moninaisuuden näkymistä, painotan tutkimuksessani näiden kahden teoriasuuntauksen termistöä laadullisen tutkimuksen

toteuttamisessa. Teoriat ja niiden käsitteistö antavat työkaluja translakikeskustelun diskurssien piirteiden laadun ja rakenteiden sekä diskursseissa olevien argumenttien analysointiin. Niiden avulla pystyn selvittämään esiintyvien väitteiden ja toistuvien sekä vakiintuneiden puhetautojen merkityksen translakikeskustelussa. Pyrkimyksenäni on selvittää, mitä ideologiset näkemykset vaikuttavat tekstien taustalla ja miten ne ohjaavat sekä dominoivat Twitterin tekstejä valta-asemallaan (ks. Wodak 2004: 2–3).

Tavoitteenani on havainnollistaa transihmisiin ja laajemmin muunsukupuolisiin kohdistuvia oletuksia ja ideologisia näkökulmia tasa-arvoaspektista. Tuon analyysini ilmi, miten heistä ja käsitelystä laista puhutaan. Koska diskurssianalyysin tuloksena ei ole olemassa valmista listaa kielenilmiöistä (ks. Pälli & Lillqvist 2020: 406), analyysin alussa teemoittelin keskustelunavauksia semanttisen tekstitason ja leksikaalisen tason mukaan erilaisiin teemoihin omine merkityskokonaisuuksineen. Tekstitalason teemoittelu auttoi jakamaan aineiston kolmeen päädiskurssiin kielenkäytön ilmiöiden mukaan (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 149; Pälli & Lillqvist 2020: 390). Leksikaalisella erottelulla voidaan havaita, millaisia sanoja esiintyy tietyissä diskursseissa ja millaisia kieliopillisia eroja niissä on. Diskursseja identifioidessa on kuitenkin tiedostettava, että pelkkä leksikaalinen tarkastelu ei riitä, vaan niistä on myös huomiotava semanttinen puoli: esimerkiksi argumentointikeinoina ironia ja kritisointi voivat rakentua leksikaalisesti sanastoltaan samankaltaisista osista, mutta käsiteltyyn aiheeseen näkökulma erottaa niiden merkitykset diskursseissa. (Ks. Fairclough 2003: 129–131.) Tämän vuoksi pyrin teemoittelussa tekstien merkityksen syvälliseen ymmärtämiseen. Lisäksi teemoittelun yhteydessä käsitteellistin diskurssit. Käsitteellistämällä, eli abstrahoinnilla yhdistin keskeisimmät havainnot kokonaisuuksiksi, jotka selittivät ja pelkistivät tarkasteltavaa ilmiötä (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 165).

Aineistosta abstrahoidut päädiskurssit ovat *politiikkadiskurssi*, *sukupuolidiskurssi* ja *oikeusdiskurssi*. Jokainen diskurssi lähestyy translakia hieman eri kulmasta, ja niihin liittyy eri teemoja. *Politiikkadiskurssissa* teemat käsittelevät yleisesti poliittisia aihealueita, puolueita ja puoluejäsenten toimintaa sekä lainsäädäntöä. *Sukupuolidiskurssin* teemat liittyivät henkilöihin, muutokseen ja identiteetteihin. Puolestaan *oikeusdiskurssi* jakaantuu vain kahteen teemaan, ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuusteemaan. Käytän analyysissäni sanaa *muutos* sen vuoksi, että sanana se esiintyi aineistossa huomattavan paljon. Sillä viitattiin sukupuolen juridiseen korjaamiseen tai sukupuolimerkin vahvistamiseen, mutta sanaa käytettiin myös kuvaamaan jotakin ulkoista muutosta, jonka muut ihmiset pystyvät havaitsemaan.

Päädiskurssien rinnalla esiintyi uskonnollisuuteen, turvallisuuteen, velvollisuuksiin ja tiloihin liittyviä puhetautoja, mutta koska ne olivat määrällisesti hyvin pieniä tässä aineistossa, en käsittele niitä omina diskursseinaan. Näihin aiheisiin viittavia piirteitä näyttäytyy jonkin verran kolmen päädiskurssin tekstiesimerkeissä. Lisäksi on huomionarvoista, että monet keskustelunavaukset ovat useamman virkkeen kokonaisuuksia, jonka takia ne saattavat kuulua yhtäaikaaisesti useampaan diskurssiin

tai teemaan. Merkityskokonaisuudesta ja argumentointipiirteistä tekemäni tulkinta määrittä lopulta sen, mihin diskurssiin tai teemaan keskustelunavaukset lukeutuvat.

Diskurssien argumentoinnin tarkastelussa lähdin ensin hahmottamaan kunkin keskustelunavauksen argumenttia ja sisältöä. Tekstien tulkinnassa pyrin ymmärtämään tekstin semanttisen tarkoitteen ja esitettyjen väitteiden vaikuttamispyrkimykset. Rekonstruoidessa, eli uudelleensanottaessa argumenttien väitteitä, pystyin nimeämään argumentointitekniikoita ja tarkempia argumentointikeinoja. (Ks. Kakkuri-Knuutila & Ylikoski 2013: 24.) Diskurssien argumentointitekniikoiden ja -keinojen jäsenyyksessä hyödynsin Perelmanin (1996) näkemyksiä assosiativisista argumentointitekniikoista, joita käsittelin luvussa 2.2. Tutkimukseni lähtökohtana ei ole tarjota määrällisiä analyysia retoristen piirteiden käytöstä. Analyysissani esittelin tulkintani mukaan keskeisimpiä, toistuvia, painottuneita ja valta-asemaa luovia argumentointitapoja ja -keinoja, jotka lukeutuvat Perelmanin argumentointitekniikoihin. Argumentointianalyysin rinnalla analysoin argumenttien lingvistisiä piirteitä argumenttien vahvistajina ja suostuttelevuuden muodostajina (ks. Perelman 1996: 181). Lingvisti-ässä analyysissa nojasin havaintoni Ison suomen kieliopin tarjoamiin kuvauksiin kielipin ja kielen rakenteista.

Diskurssien käsittelyssä tarkastelin teemoista myös ideologisten näkökantojen painottumista ja näkymistä, koska erittelyn avulla pystyin tarkemmin jäsentämään lingvistisiä ja argumentointikeinojen eroja (ks. Fairclough & Fairclough 2012: 100). Eri ideologioiden erottelussa arvioin keskustelunavausten kielen ja semioottisten resurs- sien (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 12) myönteistä tai kielteistä suhtautumista translakiin. Tällaisia merkityksiä ilmaisivat käytetyt kielivalinnat ja multimedia. Ideo- logioiden nimeämisessä ja erittelyssä hyödynsin yksinkertaista jaottelua: keskustelun- avaukset olivat translakiin nähden joko puolustavia, vastustavia tai neutraaleja. Puo- lustavat twiitit tukivat lakipäätöstä ja vastustavat twiitit kritisoivat sitä. Puolestaan jotkin keskustelunavaukset tulkitsin neutraaleiksi. Niiden tulkinnanvaraisuuden vuoksi oli hankalaa sijoittaa niitä suoraan joko negatiivisten tai positiivisten twiittien joukkoon. Useimmista neutraaleista keskustelunavauksista oli nähtävillä ideologista painottumista, mutta niiden sisällöt eivät välttämättä kohdistuneet itse translakiin. Tästä syystä ne ovat omana ryhmänään, ja käsittelen niitä muiden ideologisten vies- tien rinnalla. Tutkimuksessani en väitä tällaisten keskustelunavausten olevan täysin neutraaleja, koska ne ilmaisevat jotain kirjoittajan asenteesta ja mielipiteestä.

Lisäksi diskurssien ja argumentoinnin tulkintaan vaikutti oma subjektiivinen perspektiivini. Argumenttien tulkinnassa on hyvin tavallista, että samaa tekstiä voi- daan lähestyä eri näkökulmista ja täten siitä tehdyt tulkinnat voivat poiketa tulkitsi- jasta riippuen (Perelman 1996: 57; Kakkuri-Knuutila & Ylikoski 2013: 30–31). Tutki- jana pyrin tiedostamaan oman tutkijapositioni aiheen tutkimisessa. Hermeneutiikan periaatteen mukaisesti (ks. Kakkuri-Knuutila & Ylikoski 2013: 30–31) omat ennako- käsitykseni, kokonaiskuvan hahmottaminen ja tulkintani sekä ideologinen näkemyk- seni vaikuttivat keskustelunavausten käsittelyyn. Vahvan yhdenvertaisuus- ja tasa-

arvoaspektin vuoksi lähestyin aineistoani hyvin kriittisesti ja epäkohtia korostavasti. (Ks. van Dijk 1997: 22–23; Cameron & Panovic 2014: 67.) Siispä tekemäni analyysi ja esiintuomani esimerkit tarjoavat tutkimuskentällä yhden näkökulman tämän ajan sosiaalisista käytänteistä ja vaikuttavista diskursseista.

5 ANALYYSI

Tulevassa analyysiluvussa tulen käsittelemään analyysini tuloksia ja keskeisimpiä havaintoja diskurssien ja argumenttien rakenteista. Kuten luvussa 4.2 mainitsin, olen jaotellut diskursseja semanttisen tekstiosan ja sanatason mukaan eri teemoihin. Tulevassa luvussa käsitelen kolmea päädiskurssia teemojen kautta ja analysoin ideologisista näkökulmista muodostettuja retoriikan muotoja sekä kielellisiä rakenteita.

5.1 Poliittikadiskurssi

Aineiston selvästi suurimpana ja painottuvimpana diskurssina oli poliittikadiskurssi, jonka määrällinen osuus oli lähestulkoon kolme neljäsosaa koko aineistosta. Painotus on hyvin looginen poliittisesta aiheesta johtuen, sillä yhteiskunnalliset aiheet synnyttävät argumentointia (ks. Gee 1999: 2–3). Poliittikadiskurssissa teemoiksi muodostui yleisen politiikan teema, puoluetema ja lainsäädäntöteema. Teemojen yhteisenä piirteenä oli keskittyä translakiuudistuksen tuomiin vaikutuksiin ja muutoksiin yhteiskunnan sekä yksilön kohdalla. Niissä käytetyt argumentaatiotekniikat olivat vaihtelevat, ja argumenteissa oli esillä kaikki ideologiset kannat.

Pääsääntöisesti yleisen poliittisen teeman puolustavissa keskustelunavauksissa tuettiin eduskunnan päätöstä. Niissä kommentointiin translain positiivisista vaikutuksista yksilön elämään sekä yhteiskuntaan. Yhtenä argumentoinnin pätevöittämissä keinona oli vertailla lausetasolla aihealueen eri tekijöitä ja luoda niistä mielikuvia. Kvasiloogisena argumentaatiotekniikkana vertailu pyrki luomaan yksinkertaistetun vaikutelman esitetystä kohteesta nojaamalla loogiseen päättelyyn. (Ks. Perelman 1996: 86–89.) Vertailtavina elementteinä olivat suomalainen yhteiskunta, yksilöiden elämä ja politiikan kehittyminen ennen ja jälkeen translakiuudistuksen. Tästä toimii esimerkki (1):

- 1) Koodi 220: *Yhteiskunta ja sen arvot muuttuvat ja liberalisoituvat nopeammin kuin eduskunta. Mutta kyllä eduskunta tulee perässä.*

Yleensä jokaisella eduskuntakaudella otetaan joku merkittävä askel kohti vapaampaa ja yksilön oikeuksia kunnioittavampaa Suomea.

Tänään se oli #translaki ❤️

Esimerkissä (1) on esillä väite, että yhteiskunta muuttuu jatkuvasti arvoiltaan liberaalimmaksi, kaikkia ihmisiä yhdenvertaistavammaksi paikaksi, mutta lainsäädäntö ei pysy samassa kehitysvauhdissa mukana. Argumentoinnissa kirjoittaja pyrkii vahvistamaan omaa näkemystään vertaamalla eduskuntaryhmien sekä eduskunnan ja suomalaisen yhteiskunnan muutosvauhtia keskenään, ja tällä tavalla tarjoamaan perustelun pääväitteelle (ks. Kakkuri-Knuutila & Halonen 2013: 66). Alussa olevassa intransitiivilauseessa komparaatiojohdos *nopeammin* osoittaa, että vertailtavien kohteiden ominaisuudet ovat suhteellisesti eriävät (ks. VISK §633): yhteiskunnan tila on myönteisempi verrattuna eduskunnan tilaan. Myös *kuin*-konjunktio lisää vertailusuhdetta näiden kahden entiteetin välillä (VISK §637). Tekstissä oleva summittainen ajan adverbi *yleensä* ilmaisee toistuvuutta (VISK §980) ja yleistää vertailussaan, että eduskuntaryhmissä tapahtuu aina muutoksia. Yleistäminen toimiikin vertailun retorisenä keinona oman näkökulman vahvistamisessa (ks. Kakkuri-Knuutila 2013: 316). Samoin substantiivilausekkeessa partitiivimuotoiset adjektiivit *vapaampaa* ja *kunnioittavampaa* luonnehtivat Suomen ominaisuutta komparatiivimuodoissaan (VISK §603) ja vertailevat tilannetta nykyisen ja menneen hetken välillä. Nämä rinnastetut vertailukohteet vakuuttavat perustelua (Kakkuri-Knuutila 2013: 252).

Yleisen poliittisen teeman puolustavissa keskustelunavauksissa esiintyi myös rinnakkaisuussiteisiin painottuva arvostuksen argumentaatiotekniikka. Arvostuksen argumentaatiotekniikan avulla yleisö tulkitsi kohdetta ja sen aikaansaannosta. Sillä selitettiin ja vedottiin rinnakkaisten osien, eli henkilön ja teon väliseen suhteeseen. Arvostus oli siis yleisön positiivinen vastaanotto tapahtunutta toimea kohtaan. (Ks. Perelman 1996: 106–107.) Aineistossa arvostuksen kohteena olivat useimmiten eduskunta, yksittäiset puolueet, poliitikot tai tahot, jotka olivat toimillaan edistäneet translain hyväksymistä. Arvostuksen keskiössä oli heidän toimensa lakiäänestyksen edistämässä ja läpiviennissä. Twiiteissä ilmaistiin, että ilman henkilöiden tai tahojen myötämielistä äänestyskäyttäytymistä tai aktiivista aktivismia translakia ei olisi hyväksytty. Tämä näkyy esimerkissä (2):

- 2) Koodi 239: *Olen valtavan iloinen, että #translaki meni läpi, vaikka muunsukupuoliset ja lapset sekä nuoret jäivät siinä heitteille. Tämä on iso ja tärkeä edistysaskel. Kiitos eduskunta järjestä ja empatiasta!*

#trans #yhdenvertaisuus

Esimerkin (2) argumentti pyrkii vetoamaan twiitin lukijoina olevan yleisön käsitteisiin väittämällä, että auktoriteettisen tahon, eduskunnan, toimi oli yhteiskunnan

kannalta tärkeä. Tekstin väitteenä siis on, että translain hyväksyminen oli keskeinen toimi eduskunnassa, jonka toteuttamiseen tarvittiin sekä rationaalista ajattelua että myötätuntoa. Argumentointi etenee ilman tarkempia perusteluja (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 64), sillä kirjoittaja toteaa väitteensä suoraviivaisesti. Esimerkissä (2) arvostus korostuu kopulalauseessa. Predikatiiveina olevissa suhteellisissa adjektiiveissa *iso* ja *tärkeä* kuvastuu arvotettavan kohteen piirteitä (VISK §891). Kiitollisuuden tunnetta kuvaava interjektio *kiitos* lisää semanttisesti kirjoittajan halua osoittaa arvostusta osoittamansa tahon toimintaa kohtaan. Kiitoksen tarkoitteet selventyvät elatiivimuotoisissa, ominaisuuksiin viittaavissa *järki* ja *empatia* -substantiiveissa (VISK §551). Argumentissa näkyikin, että kirjoittajan perspektiivistä teon ominaisuudet ovat optimaalisia: toiminta on ollut järkevää ja täten arvostusta lisäävää (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 93).

Lisäksi yleiseen poliittiseen teemaan liittyi keskustelua, joissa argumentointityylinä keskityttiin peräkkäisyysiteisiin nojaaviin argumentaatiotekniikkoihin. Tämä argumentointityyli korostui koko aineistossa ja kaikissa diskursseissa, sillä pragmaattisessa argumentoinnissa tosiseikkana nähtiin translain uudistuminen ja teon seurauksena lakimuutoksen jälkeinen todellisuus. Pragmaattisissa argumenteissa syy-seuraussuhteiden perustelemisessa keskityttiin todellisuuden tosiseikan ja siihen liittyvien motiivien arvottamiseen ennakoimalla, havainnoimalla tai toteamalla. (Ks. Perelman 1996: 93–96.) Pragmaattisesta argumentoinnista toimivat esimerkit (3) ja (4):

3) Koodi 54: Eduskunta on hyväksynyt translain. *Miksi jotkut* eivät ole tyytyväisiä? *Mitä se vie heiltä pois?* #translaki #itseäänmäärittämisoikeus

4) Koodi 108: #translaki hyväksyttiin eduskunnassa, mahtava asia!

Mitäpä arvelette, kuinka monen ihmisen elämään tämä tulee vaikuttamaan negatiivisesti? (Konservatiivien myötähäpeää aiheuttavaa kitinää ei lasketa)

Oma veikkaukseni on, että ei yhdenkään.

Esimerkki (3) julkilausumattomasti väittää (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 71–72), että kaikkien pitäisi olla tyytyväisiä uudistettuun translakiin. Pragmaattisuus näyttäytyy argumentissa kysymysten taustalla olevina havaintoina: kysyjä on havainnut joidenkin translakia vastustavien tahojen olevan tyytymättömiä uudistukseen. Tähän tyytymättömyyteen kirjoittaja tarttuu esittämällä väitettä tukevat yksinkertaistetut kysymykset, joihin ei anneta tarkempia perusteluja (ks. Perelman 1996: 95–96). Esimerkin (3) interrogatiivilauseissa käytetään hakukysymyksiä ja interrogatiivipronomineja *miksi* ja *mitä* (VISK §1682) arvottavina elementteinä: kirjoittaja osoittaa kyseenalaistavansa yhteiskunnassa ilmenevää negatiivista suhtautumista. Tähän negatiivista suhtautumista ilmaisevien henkilöiden määrittelemättömään joukkoon hän viittaa indefiniittisellä kvanttoripronominilla *jotkut* (VISK §746), eikä esimerkiksi yleisemmän tason passiivimuotoisella lauseella. Hakukysymykset ovat osittain retorisia kysymyksiä, sillä vastapuolelle esitetyt kriittiset kysymykset etäännyttävät

kysyjää ja vastaanottajaa. Ne myös pyrkivät ohjailemaan vastaanottajan tunnetilaa. (Ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 239). Lisäksi aihetunniste *itse määräämisoikeus* kiteyttää viestin keskeisimmän sanoman kirjoittajan näkökulmasta (ks. Zappavigna 2012: 38).

Puolestaan esimerkissä (4) pragmaattisen argumentin syy-seuraussuhteena esitetään, että tosiseikan seurauksena yksilöiden elämässä ei tapahdu mitään negatiivista tai peruuttamatonta. Kirjoittaja väittää retorisisella kysymyksellä translain vaikuttaneen kaikkiin positiivisella tavalla ja perustelee väitettä omalla vastauksellaan. Tällä keinolla kirjoittaja vetoaa itsestäänselvällä, arvolatautuneella argumentilla yleisön näkökantaan (ks. Perelman 1996: 94–95). Esimerkissä (4) väitteen rakentaminen alkaa modaalisella interrogatiivilauseella, jossa hakukysymykseen *mitä* liitetty *-pA* korostaa arvelua retorisisessa kysymyksessä (VISK §1705). Kirjoittaja ohjaa twiitin lukijan ajatuksia oman ideologiansa mukaiseen mielikuvaan translain hyvyydestä. Myöhemmin väitteen perusteluna toimiva vastaus korostaa tätä suhtautumista, jossa arvelun näkökanta korostaa negatiivisen vaikutuksen epätodennäköisyyttä. Kiellon lisäfokuksena liitepartikkeli *-kAA*n numeraalissa *yhden* implikoi vaikutelmaa kirjoittajan vahvasta näkökannasta ja puolustavasta otteesta (VISK §842). Samalla numeraali vastaa interrogatiivilauseeseen kysymykseen, jossa kysymyksen fokus kohdistetaan joukon määrään lukumäärän kvanttoripronominilla *monen* (VISK §762). Tämä vastauksena oleva perustelu esitettyyn kysymykseen sulkee väitteen yksiselitteisellä muodollaan ja antaa tukea esitetylle väitteelle (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 64–65).

Siirryttäessä yleisestä poliittisesta temasta puolueeteemaan, on aineistosta nopeasti havaittavissa, että puolueeteema sai pääsääntöisesti osakseen kritisoivia keskustelunavauksia. Keskustelunavauksissa referoitiin puolueiden, erityisesti Kokoomuksen, tai Keskustan, tai jonkun puoluejäsenen toimintaa. Useissa keskustelunavauksissa viestit kohdennettiin suoraan jollekulle taholle merkitsemällä heidät twiittiin (ks. Zappavigna 2012: 34). Useimmat verkkokeskustelut eivät keskittyneet suoranaisesti translakiin, vaan laki toimi heijastuspintana muille poliittisille aiheille. Useimmiten teemaa käsittelevissä vastustavissa keskustelunavauksissa argumentointikeinoina hyödynnettiin todellisuuden rakennetta perustelevia, henkilöt-teot-suhteeseen keskittyviä argumentteja. Henkilönä oli joku taho, joka oli aiheuttanut jonkun toimen, jota argumenteissa arvioitiin ja arvotettiin. (Ks. Perelman 1996: 102–105.) Aineistossa henkilönä toimi jokin puolue tai puoluejäsen. Argumenteissa keskityttiin rinnakkaisuussiteen tilaan ja nähtiin henkilöt tietynlaisena tekojen myötä (ks. Perelman 1996: 104–105). Tekoja arvioitiin ja arvotettiin puolueen aiempien toimien ja puolueisiin liitettyjen faktojen perusteella. Toisaalta aineistossa haastettiin politiikkaan osallistuvien ulkopuolisten tahojen tekoja. Nämä piirteet kuvastuvat esimerkeissä (5) ja (6):

- 5) Koodi 55: #translaki meni läpi ja tästä kiittäminen *Sekoom... Kokoomusta.*

Ilmeisesti kuvittelevat keräävänsä tällä ääniä tuleviin vaaleihin 😏 Vaan niin se taitaa vaan olla kokoomuksellakin enemmistö äänestäjäkunnasta ennemmin 'vanhoillisia', kuin näin uudismielisiä ja voi kostautua 😏

- 6) Koodi 93: Suomi, riittääkö jo? Vai katsotaanko vielä sivusta, kun translaki avataan lapsille ja nuorille?

Miten voit luottaa päättäjään, joka ei ymmärrä sukupuolen perustuvan biologiaan? Tai päättäjään, joka ei uskalla puolustaa totuutta sellaisen tunnistaessaan?

#translaki @KDpuolue

Esimerkissä (5) korostuu henkilö-teot-suhteen kriittinen arviointi. Argumentissa synnytetään mielikuva puolueen toiminnan haittapuolesta ja väitetään Kokoomuksen toimineen puolueen menestyksen kannalta riskialttiilla tavalla. Alussa ilmaistu kiitos Kokoomukselle on ironinen, koska kirjoittaja korvaa puolueen nimen sanalla *Sekoom(us)*. Se viittaa kirjoittajan suhtautumista Kokoomuksen äänestyskäyttäytymistä kohtaan. Samaa arvioivaa asennetta ja negatiivissävytteistä affektiivisuutta ilmaisevat modaalinen adverbi *ilmeisesti* (VISK §667) ja *vaan*-konjunktiot (VISK §1106). Kielellisten piirteiden lisäksi tekstissä ilmenee kirjoittajalla oleva taustaoletus siitä, että Kokoomus ja osin muut muut puolueet kannattavat vanhoillisia arvoja. Taustaoletus täydentää perustelua ja pyrkii vakuuttamaan väitettä (Kakkuri-Knuutila & Halonen 2013: 68). Siksi käsitykset henkilöstä, tässä yhteydessä Kokoomuksesta, on muuttunut teon myötä (ks. Perelman 1996: 105). Kirjoittaja näkee mahdollisena, että tämä kokoomuslaisten kannattajien muuttunut mielikuva Kokoomuksesta tulee vaikuttamaan tulevassa eduskuntavaaliäänestyksessä ”kostona”. Kaikkea tätä aprikointia ja tekstissä olevia tunnetiloja kirjoittaja vahvistaa emojilla (ks. Danesi 2017: vii).

Esimerkissä (6) henkilö-teot-suhteessa arvioidaan yleisesti päättäjien toimintaa lakiaänestyksessä. Argumentissa vedotaan äänestäjiin väittämällä, että tapahtunut teko on tehnyt henkilöistä epäluotettavia (ks. Perelman 1996: 104–105). Viestiin on merkitty Kristillisdemokraattinen puolue, mutta tässä yhteydessä on tulkinnanvaraista, mitä kirjoittaja tarkoittaa tällä. Merkinnällä kuitenkin pyritään välittämään viesti tietylle vastaanottajalle (Zappavigna 2012: 34), mahdollisesti puoluetta äänestäville henkilöille. Esimerkissä affektiiviset lauseet välittävät tietoa kirjoittajan kokemuksesta, että poliitikot eivät toimi loogisesti ja tosiseikkojen perusteella. Esimerkin (6) interrogatiivilauseet tuovat esiin kielteistä suhtautumista ja pyrkivät puhuttelemaan yleisöä. Kieltohakuisuus näyttäytyy heti alussa kysymysmuodossa olevassa verbissä *riittää* (VISK §1637), jonka kielteisyyttä vahvistaa temporaalinen partikkeli *jo* (VISK §1635). Lausetta jatkava, *vai*-partikkelilla alkava vaihtohtokysymys hakee vahvistusta deklarativisen väitelauseen näkökannalle (VISK §1699). Kyseistä lausetta värittää polaarisuutta aiheuttava temporaalinen partikkeli *vielä* (VISK §1635). Kontekstissaan se implikoi äänestäjien olleen passiivisia yhteiskunnallisten asioiden suhteen. Sama arvottava sävy näkyy myös *miten*-alun hakukysymyksessä, kun se hakee syitä ja muunlaisia vaihtoehtoja implikoimalleen kielteiselle tilanteelle (VISK §1688). Twiitissä kaikki kysymykset ovat tulkittavissa retoriseksi kysymyksiksi, jotka toimivat argumentin täydennyksiä (Kakkuri-Knuutila 2013: 234).

Jotkin puolueeseen liittyvät keskustelunavaukset ovat tyyliltään neutraaleja translakia kohtaan, koska ne eivät suoranaisesti ottaneet kantaa itse lakiin. Sen sijaan niistä oli havaittavissa ideologista painottumista jompaankumpaan suuntaan. Monet näistä keskustelunavauksista olivat argumentointikeinoiltaan pragmaattisia argumentteja (ks. Perelman 1996: 94–95). Pragmaattisissa argumenteissa esitettiin syitä äänestyskäyttäytymiseen ja sen seurauksia puolueiden tai puoluejäsenten toimintaan. Joissakin pragmaattisissa argumenteissa argumentoinnin tehokeinona oli käytetty ironiaa, kun tyylillisesti haluttiin ilmaista jotakin sellaista, mitä ei oikeasti tarkoitettu (ks. Hiipakka 2013: 237). Tästä on esimerkki (7):

7) Koodi 105: *Noni onko ekat sukupuoltaan vaihtaneet persut nähty jo uimahallissa? #translaki #👉*

Esimerkissä (7) on intertekstuaalinen viittaus translakiäänestystä edeltäneisiin keskusteluihin, joissa argumentoitiin naisten ja lasten turvallisuuden heikkenevän, mikäli transnaiset pääsisivät uimahalleissa ja julkisissa paikoissa naisten tiloihin. Tällaista keskustelua ylläpiti tiettyjen puolueiden kannattajat sekä miesoletetut. Aineistossa muun muassa uhattiin mennä heti naistenpukuhuoneiden puolelle, jos translaki uudistuu. Tätä argumentointia vastaan ilmaistuissa vasta-argumenteissa pyrittiin vastaamaan väitteisiin mitätöivällä otteella. Samoin tapahtuu esimerkissä (7). Sen kirjoittaja esittää yksioikaisen kysymyksen perussuomalaisille *persuille*. Viestin julkilausumattomana väitteenä onkin (ks. Kakkuri-Knuutila & Halonen 2013: 71–72), etteivät translakia vastustaneet tahot toteuttaneet omia uhkauksiaan translain läpimenosta huolimatta. Tehokeinona käytetty ironia vahvistaa väitteen sanomaa. Keskustelunavauksessa hyödynnetyt ironian keinot näkyvät kielellisissä valinnoissa: interjektio *noni* luo affektiivisesti tokaisevan sävyn lauseen aloituksena (VISK §856), jonka kanssa temporaalinen partikkeli *jo* (VISK §850) vahvistaa kirjoittajan humoristista asennetta. Ironia liittyy vahvasti myös keskustelunavauksen julkaisuajankohtaan, sillä lakiäänestyksestä ei ollut kulunut tuntiakaan esimerkin (7) ilmestyessä Twitterin syötteesseen. Lisäksi aihetunnisteessa oleva käsiemoji symboloi rauhanmerkkiä, joka tässä yhteydessä ilmaisee ei-kielellisesti kirjoittajansa ironista otetta (ks. Danesi 2017: 56). Af-fordanssina kertoo halusta luoda vuorovaikutusta (ks. Salomaa 2019: 60) vastapuolen kanssa rauhallisella otteella.

Politiikkadiskurssissa yleisen poliittisen teman ja puolueen rinnalla käsiteltiin lainsäädäntöä. Lainsäädäntöteemassa sivuttiin translakia, ja puolestaan keskityttiin muihin lakeihin ja niitä koskeviin säädöstoimiin. Useat keskustelunavaukset olivat translakia kohtaan neutraaleja, vaikkakin niissä oli poliittista painotusta. Lainsäädäntöteemassa ilmeni viitteitä myös edellä olleisiin teemoihin. Teemaa puitiin pääosin todellisuuden rakenteiden rinnakkaisuussiteitä perustelevilla argumenteilla (ks. Perelman 1996: 93), kuten esimerkin (8) mukaisesti henkilö–teot-suhteen ja esimerkin (9) kaltaisesti auktoriteettiin vetoavana argumentaationa. Lainsäädäntöteeman keskustelunavauksissa rinnakkaisuussiteen henkilöinä olivat puolueet ja puoluejäsent

sekä tekona translakiäänestyksessä toimiminen. Teemassa henkilöinä oli myös muita poliittisia tahoja, joilta toivottiin vuorovaikutusta ja kannanottoja julkisessa keskustelussa. Näiden henkilöiden myös odotettiin kommentoivan muita poliittisia aiheita translain lisäksi.

- 8) Koodi 119: *Voisiko #translaki olla vihje siitä, että muissakin asioissa #kokoomus saattaisi tukea hallituksen #ihmisoikeus -linjaa, vaikka #keskusta lipeää hallitusrintamasta? Juu, mielestäni on #saamelaiskärjälaki. Siinä toki aika käy vähiin. #saamelaiset*
- 9) Koodi 145: *Tänään #translaki äänestyksessä oli poissa 17 kansanedustajaa. Ja montako oli poissa, kun äänestettiin 16.9.2022 hoitajien #pakkolaki ?? 106 edustajaa !! Voi juma-lauta, sanon mä 🍌 Voisiko @(nimimerkki) tai @Tehy_ry ottaa kantaa asiaan..*

Esimerkissä (8) argumentaatiokeinona henkilöt-teot-suhde (ks. Perelman 1996: 102–104) keskittyy arvioimaan henkilön, eli Kokoomuksen ja osittain Keskustan, tekoa, eli äänestystoimintaa. Twiitissä viitataan eduskunnassa käsiteltyyn saamelaiskärjälakiin, jonka uudistamista kyseiset puolueet ovat viivästyttäneet vuosina 2022–2023. Viittauksen luovat erityisesti aiheutunnisteet *saamelaiskärjälaki* ja *saamelaiset*, koska niillä pyritään laajentamaan huomiota toiseen yhteiskunnalliseen aiheeseen (ks. Zappavigna 2012: 38). Twiitin väitteenä on, että puolueista erityisesti Kokoomus voi odotuksenvastaisuudesta huolimatta edistää eri vähemmistöjä koskevia lakeja, kun taas Keskusta jatkaa ihmisoikeusasioiden torppaamista. Arvioiva ja väittävä ote esiintyy interrogatiivilauseen vaihtoehtokysymyksessä, jossa *voida*-verbiin on liitetty kysymysliite *-ko* ja konditionaali korostavat kirjoittajan esittämää näkökulmaa (VISK §1689). Samanlainen arvioiva ote ilmenee samaisessa lauseessa, jossa inessiivimuotoinen pronomini *muissa* luo vertailukohtien rinnasteisuutta (VISK §766). Pronominissa olevalla *-kin*-liitepartikkelilla vahvistuksen omaisesti rinnastetaan vastaavia tilanteita toisiinsa (VISK 842). Interrogatiivilause siis ilmaisee seurauksen perusteella puolueiden toiminnan olevan poikkeavaa äänestystilanteissa. Esitettyä väitettä perustellaan vielä lopussa omalla puheenomaisella vastauksella (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 63), jossa *juu*-interjektio vahvistaa oletusta ja suhtautumista (VISK §856).

Esimerkissä (9) argumentointikeinona on auktoriteettiin vetoava argumentointi. Auktoriteettiin vetoavaa argumentointia käytetään, kun argumentoija hakee hyväksyntää omalle väitteelleen vetoamalla johonkin auktoriteettiin, tämän arvoasetelmaan ja mielipiteisiin (Perelman 1996: 107–108). Esimerkissä (9) twiitin kirjoittaja on rinnastanut toisiinsa translain ja hoitajien rokotusvelvoitteen. Tekstin julkilausumattomana väitteenä on (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 71–72), että kansanedustajat eivät ole valveutuneita vaikuttamaan kaikkiin lakeihin ja lakipäätöksiin samalla tavalla. Tätä väitettä tukee kysymysmuotoinen perustelu (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 77), joka pyrkii perustelunomaisesti antamaan tukea kriittiselle väitteelle. Kysymyksessä näyttäytyy samaan aikaan direktiivisen käskyn ja pyynnön yhdistelmä ulkopuolisille tahoille (VISK §1645). Ulkopuoliset tahot ovat merkitty twiittiin ja siksi direktiivi ohjataan suoraan heille (ks. Zappavigna 2012: 34). Merkintä on osoitus siitä,

että kirjoittaja arvostaa kyseisiä auktoriteetteja ja heidän argumenttejaan. Tahot myös ovat kirjoittajalle relevantteja auktoriteettisia osapuolia tässä keskustelussa. (Ks. Hiipakka 2013: 164.) Kaikkiaan esimerkin (9) suhtautumista translakiin ei voi täysin nähdä negatiivisena, mutta *voi*-interjektiolla, voimasanalla ja vihaisella emojilla korostettu lause antaa viitteitä negatiivisesta affektiivisesta reaktiosta (ks. VISK §856, §1725; Danesi 2017: 24). Samoin verkkovuorovaikutuksen slangimuotona hyödynnetyt väli-merkit korostavat kirjoittajan affektiivista suhtautumista aihetta kohtaan (ks. Zappavigna 2012: 149).

Politiikkadiskurssi on siis translakikeskustelussa vallitsevin puhetapa, jota koskettaa runsas määrä twiittejä. Diskurssissa ilmenee hyvin se, kuinka poliittinen aihe saa osakseen eri ideologioista painottuneita kannanottoja (ks. Fairclough & Fairclough 2012: 18). Siitä syystä politiikkadiskurssissa kiteytyy polarisaation näyttäytyminen ja eri osapuolten tukeminen tai syyllistäminen. Keskustelut jakautuvat selkeästi eri kannoille, ja niiden pohjalta muodostuu useita erilaisia tapoja muodostaa argumentteja omien väitteiden tueksi. Polarisaatio on yhtenä syynä sille, että diskurssissa vallitsee erilaiset teemat. Lisäksi erilaiset argumentointityylit vahvistavat Twitterin normeja siinä, että alustalla rakennetaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutuksessa pyritään herättämään tunteita (ks. van Dijck 2013: 70; Koskela & Sihvonen 2018: 34). Kaikkiaan politiikkadiskurssi rakentuu varioivilla tavoilla käsitellen koko aihealueen keskeisintä osiota, translakia.

5.2 Sukupuolidiskurssi

Sukupuolidiskurssissa toistuvassa ja vakiintuneessa keskustelussa käsiteltiin translain uudistuksen vaikutuksia yksilöihin ja heidän itseilmaisuuksensa, identiteettiinsä ja turvallisuuteensa. Aiheet kytkeytyvät yleisesti sukupuoleen siten, että keskusteluissa määriteltiin joko omaa sukupuolta tai toisten ihmisten sukupuolta identiteetin tai ulkoisten ominaisuuksien kautta. Keskusteluissa käytiin läpi sukupuoleen liittyviä kokemuksia, pääsääntöisesti kokemuksia kehodysforiasta, ja sukupuoli-identiteettiä koskevia aiheita, kuten korjaustoimia. Nämä identiteettiin liittyvät aiheet ovat usein esillä transsukupuolisiin kohdistuvissa keskusteluissa (ks. esim. Buss, Le & Haimson 2021; Seta 2024). Toisaalta vuorovaikutuksessa nousi esiin stereotyyppisiä aihealueita naisten ja miesten välisistä eroista sekä naisten ja lasten asemasta yhteiskunnassa. Keskustelun fokuksessa keskityttiin laista johtuviin tai toteutuviin toimiin, jotka näkyisivät Suomessa joko välittömästi tai viiveellä lakiuudistuksen astuttua voimaan. Näiden aiheiden pohjalta sukupuolidiskurssissa vallitseviksi teemoiksi muodostui henkilö-, identiteetti- ja muutosteema. Diskurssi vallitsi laajasti verkkoalustalla politiikkadiskurssin rinnalla, mutta sen painoarvo ei ollut vastaavassa mittaluokassa. Puolestaan ideologiset näkemykset painoutuivat voimakkaasti vastustaviin ja neutraaleihin

mielipiteisiin, sillä rajausta jätti aineiston ulkopuolelle suuren määrän sukupuolidis-kurssia koskeneita puolustavia keskustelunavauksia.

Sukupuolidisurssissa esiintyi politiikkadiskurssin tapaan paljon pragmaattista argumentointia, jossa tosiseikkana nähtiin translaki ja teon seurauksena lakimuutok-sen tuottama todellisuus niin yksilön kuin ryhmien elämään (ks. Perelman 1996: 94–95). Keskusteluissa käytiin läpi lain vaikutusta eri henkilöihin ja sukupuoliin. Käsitte-lyssä olivat transihmiset, muunsukupuoliset, naiset, miehet, lapset ja nuoret. Tästä ai-healueesta rakentui henkilöteema, jossa translain uudistumisen vaikutusta puitiin jonkun henkilön näkökulmasta. Esimerkeissä (10) ja (11) on translakia puolustavia, henkilöteemaan keskittyviä keskustelunavauksia. Molemmissa esimerkeissä prag-maattisuus ilmenee hieman eri tavoin.

- 10) Koodi 213: Yksi etappi *vihdoin* saavutettu, mutta kaiken ilon hetkellä haluan muistuttaa jo-kaista translasta ja -nuorta sekä kaikkia muunsukupuolisia ja sukupuoleettomia: meidänkin aika tulee vielä.

Odottavan aika on pitkä, mutta ollaan toistemme tukena 🏳️💖 #translaki

- 11) Koodi 98: #translaki on hyväksytty. Tämä on jees.

Minä keski-ikäisenä heteromiehenä ja perheenisänä jatkan elämäni kuten ennenkin.

Maailma ei tuhoudu ja moraalit murennu pelotteluista huolimatta, mutta monet voivat elää ja hengittää jatkossa paljon helpommin.

Esimerkissä (10) pragmaattinen argumentti havainnollistaa translain positiivi-sena tapahtumana, kun kirjoittaja viittaa saavutettuun tavoitteeseen *yksi etappi* -idiomilla. Tekstistä ajan adverbi *vihdoin* ilmaisee kirjoittajan mielestä tilanteen myö-häistä toteutumisaikakohtaa (VISK §649) ja tulkinnallisesti kertoo tämän näkökul-masta: lakiuudistus olisi voinut tapahtua jo aiemmin. Kirjoittaja kuitenkin enna-koivasti ilmaisee itsestään selvällä tyyllillä lain uudistuvan uudelleen tulevaisuudessa. Tämä seurauksen ennakointi pelkistää translain vaikutuksen (ks. Perelman 1996: 95) ja antaa lukijan ymmärtää, että translaki on saamassa uusia seurauksia, toisin sanoen uusia täydennyksiä. Twiitissä todetaan yhtenä seurauksena joidenkin ryhmien jää-neen lain ulkopuolelle. Argumentissa seurauksen arvo siirtyy syyhyn (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 250), eli siihen, että seurauksen arvo, tiettyjen ihmisryhmien huo-miota jättäminen, tekee translaista vaillinaisen. Tämä ajatus ilmenee heti keskuste-lunavauksen alussa, jossa argumenttia tukeva *mutta*-konjunktioilla alkava perustelu luo kokonaismerkitykseen odotuksenvastaista konsessiivisuutta, myöntymistä, kah-den erilaisilta ominaisuuksiltaan yhteen liitettyjen asioiden välillä (VISK §1103). Täl-lainen myöntövyvyttä ilmaiseva *mutta*-konjunktio kertoo kirjoittajan näkevän nykyisen lakiuudistuksen hyvänä asiana, vaikka samalla teksti implikoi tyytymättömyyttä lain rajauksiin joidenkin ryhmien kohdalla. Sanonnan *odottavan aika on pitkä* jälkeinen *mutta*-alkuinen lause luo samankaltaista myöntymistä elementtien välille. (Ks. VISK

§1139.) Ryhmien edustajat joutuvat odottamaan uutta lakia, mutta kuitenkin he pysyvät samaistumaan toistensa tilaan ja olemaan vertaistukena toisilleen. Kirjoittaja vahvistaa argumenttiaan liittämällä itsensä tähän joukkoon genetiivimuotoisella *me*-pronominilla. Pronominissa oleva *-kin*-fokuspartikkeli luo merkitykseen toiveikasta odotuksenmukaisuutta (VISK §842). Lauseen lopussa temporaalinen partikkeli *vielä* kuvaa asiaintilan jatkumista (VISK §1518), toivottua lain uudelleen uudistumista. Viestin perässä oleva sydänemoji symboloi semanttisesti tuen osoittamista kaikille kirjoittajan kanssa samassa tilanteessa oleville henkilöille (ks. Danesi 2017: 52).

Esimerkissä (11) pragmaattinen argumentti argumentoi negatiivissävyytteisiä keskusteluja vastaan. Se yksioikoisesti toteaa, että teon seurauksena (ks. Perelman 1996: 94–95) tulee olemaan positiivinen vaikutus moniin ihmisiin, vaikka seuraus ei kosketa jokaista henkilökohtaisesti. Pragmaattisen argumentin kieltolauseessa oleva kärjistyksen maailman tuhoutumisesta toimii perustelun tehokeinona (ks. Heinonen & Kakkuri-Knuutila 2013: 297). Verbit *tuhoutu* ja *murennu* luovat vahvaa assosiaatiota lopullisuudesta ja yhteiskunnan järkkymisestä, jotka kumoutuvat samassa kieltolauseessa (ks. VISK §1615). Tekstissä käytetyt preesensmuotoiset predikaatit (ks. VISK §1527) viittaavat tapahtumien pysyvän samanlaisena tulevaisuudessakin. Tätä kieltolausetta jatkava transitiivilause perustelee lisää uudistuksen tuomaa positiivista reaktiota. Kirjoittaja on halunnut korostuneesti verrata aiempaa ja nykyistä tilannetta kvanttoriadverbin ja komparatiivin *paljon helpommin* yhdistelmällä. Ne esittävät, että esillä oleva ominaisuus eroaa suhteeltaan aiemmasta (VISK §638). Toisin sanoen transihmisten eläminen yhteiskunnassa on muuttunut positiivisempaan suuntaan lakiuudistuksen jälkeen.

Henkilöteemassa yhtenä toistuvana argumentointitekniikkana oli todellisuuden rakennetta muokkaavat argumentit. Keskeistä oli esittää yleisölle jokin todellinen tilanne, johon päättelyssä nojattiin ja rakennettiin uskottavuutta. Tällaiset argumentit antoivat havaintoja ja esimerkkejä yksittäistapauksista vaikuttavuuden vahvistamiseksi ja yleistysten tekemiseksi. (Ks. Perelman 1996: 60, 120; Kuusisto 1996: 284.) Ideologialtaan tällaiset argumentit olivat useimmiten vastustavia, ja niissä hyödynnettiin esimerkkiä vaikuttavuuden keinona (esimerkki (12)):

12) Koodi 21: Vittu mitä paskaa koko #translaki . En minä tahdo naisia miesten tiloihin.

*Mites, kun tätä transagenda ruvetaan puskemaan alaikäisille? Itselläni oli teininä sukupuo-
lidysforiaa. Jos olisin päätyynyt transhoitoihin, olisin varmasti jo vainaa. Nykyään ihan tasapai-
noinen mies.*

Esimerkissä (12) argumentin vakuuttamiseksi ja lujittamiseksi on käytetty oma-kohtaista esimerkkiä. Esimerkki viestii rakenteesta, jonka argumentoija näkee relevanttina ja oikeana (Perelman 1996: 120–122). Tässä tapauksessa esimerkin rakenteena on, että translaki ei saa enää laajentua. Kirjoittaja pyrkii omalla esimerkillään vahvistamaan muiden käyttäjien mielipiteitä lain kelpaamattomuudesta ja ongelmallisuudesta suomalaisen yhteiskuntaan. Ennen esimerkkiä interrogatiivilauseen

hakukysymys tuo esiin kirjoittajan näkökannan. Sävyartikkeli -s puhekielisessä kysymyssanassa *mites (mitä)* sävyttää koko lauseen funktiota ollessaan liittyneenä lauseen ensimmäiseen jäseneseen (VISK §829). -S-partikkeli implikoi ”ei kuuluisi tehdä” -asennetta, jolloin kysymys on sävyiltään arvioiva (VISK §837). Esimerkissä omaa kokemusta vahvistavat partikkelit *varmasti* ja *ihan*. Kommenttiadverbina *varmasti* osoittaa kirjoittajan subjektiivista asennoitumista esitettävään asiaan (VISK §667), eli siihen, että oman arvionsa mukaan hoidot olisivat olleet hänelle liikaa. *Ihan*-intensiteettipartikkeli ilmaisee jonkin ominaisuuden rajaa adjektiivia määrittävänä tekijänä (VISK §854). Tässä kontekstissa se korostaa substantiivijohtoisen adjektiivin *tasapainoinen* ominaisuutta, jolla kirjoittaja viittaa henkiseen tilaansa. Kokonaisuudessaan omaan esimerkkiin perustuva argumentti pyrkii tukemaan kirjoittajan taustalla olevaa väitettä (Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 63), jossa translakia ei pitäisi enää laajentaa alaikäisiä koskevaksi.

Sukupuolidiskurssissa toisena näkyvänä teemana oli muutokseen liittyvät aihealueet. Muutoksella viitattiin henkilöiden sukupuolen juridiseen korjaamiseen ja sukupuolen vahvistamisen prosessivaiheisiin. Muutosteemaa käsittelevät keskustelunavaukset olivat lähtökohtaisesti negatiivisia, mutta myös neutraaleja. Kuitenkin kirjoittajien valinnat puhua sukupuolen muutoksesta, eikä esimerkiksi sukupuolen juridisesta korjauksesta, ohjasivat affektiivisten näkökulmien tulkintaa. Suurin osa argumentointityyleistä kvasiloogisia vertailuun painottuvia argumentteja, jota kuvaa esimerkki (13). Teemassa vertailua käytettiin eri sukupuolten ja eri henkilöiden aseman, velvollisuuksien ja etujen vertailuun. Vertailukohteet eivät aina olleet vaikuttavasti määriteltyjä, vaan argumenttien tarkoituksena oli vakuuttaa samanmielinen yleisö. (Ks. Perelman 1996: 87–88.)

- 13) Koodi 43: Eikö sen varusmiespalveluksen voi ny skipata hakemalla ensin lykkäystä ja sit vikalte vuodelle vaihtaa sukupuolta? *Ei tartte sentään 10v naisena olla.* #translaki

Esimerkki (13) suhtautuu kriittisesti naiseutta ja naissukupuolta kohtaan. Teksti implikoi, että sukupuolen muuttumisella olisi negatiivinen seuraus yksilölle, mutta negatiivinen suhtautuminen kohdistuu ennen kaikkea naisena olemiseen, eikä transsukupuolisuuteen. Toisaalta keskustelunavaus karnevalisoi transsukupuolisuutta viittaamalla sen ”etuun”, eli armeijan välttämiseen. Translaki olisi vain yksi keino muiden välttelykeinojen joukossa, mutta sillä on negatiivinen vaikutus Suomen turvallisuuteen. Ennen pääväitettä kirjoittaja on kuvaillut interrogatiivilauseessa esimerkkimuotoisen perustelun argumenttinsa tueksi (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 63). Esimerkissä (13) vertailussa oli kirjoittajan perspektiivistä sukupuolten velvollisuudet ja nähdyt edut. Tekstistä on tulkittavissa, että kirjoittaja näkee naissukupuolisilla olevan etunaan vapaus armeijasta ja miehillä suurempi velvollisuus yhteiskunnassa. Teksti asettaa naisen aseman huonommaksi miessukupuolisiin nähden. Vertailukohteet värjättävät vertailua ja asettaa nämä eriävään painoarvoon (ks. Perelman 1996: 87–88). Argumentissa kirjoittaja hyödyntää rationaalista yleisökäsitystä,

kun hän olettaa toisten vuorovaikutusosapuolten tunnistavan tekstinsä intertekstuaalisen kontekstin sekä noudattavan omaksuttua sääntöä (ks. Heinonen & Kakkuri-Knuuttila 2013: 295). Sääntönä on käsitys naisena olemisen ”huonoista” puolista. Tekstissä kirjoittajan negatiivista asennetta korostaa erityisesti esimerkkikohdan fokuspartikkeli *sentään*. Se modaalisella piirteellään esittää asiantilan huonona vaihtoehtona (VISK §847). Kieltomuotoinen verbi *ei tartte* (*tarvitse*) korostaa fokuspartikkelin kanssa, että kirjoittaja näkee sukupuolen vahvistamiseen liittyvässä muutoksessa ongelmakohdan, joka on miehuuden puuttuminen. Tämän vertailun taustalla välittyikin ajatus uhrauksesta. Vertailussa olevien ominaisuuksien arvo on jotain sellaista, mikä pyritään säilyttämään, mutta uhrauksessa saavutettu etu menettää arvoaan. (Ks. Perelman 1993: 90.) Kirjoittajalle miehuuden menettäminen laskisi saavutetun edun, armeijan välttämisen arvoa.

Joissakin muutosteeman todellisuuden rakenteita muokkaavissa argumenteissa muutospuhe ei koskenut sukupuolimerkintää koskevaa muutosta, vaan ihmisen muuttumista joksikin toiseksi olioksi tai ylipäättään epäihmiseksi. Tällaiset keskustelunavaukset hyödynsivät runsaasti esimerkin argumentaatiokeinoa. Ne pyrkivät muokkaamaan todellisuuden rakenteita implisiittisillä kielikuvilla ja muodostamaan negatiivisia mielikuvia yleisölle. Mielikuvissa pyrittiin havainnollistamaan todellisuuden tilaa ja keskusteluissa olevia seikkoja sekä siihen liittyviä sääntöjä. (Ks. Perelman 1996: 122–124.) Todellisuuden tilana oli näkemys translain järjettömydestä, ja sääntönä translain kumoamisen tarpeellisuus. Twiitit olivat lähtökohtaisesti ideologialtaan translakia vastustavia. Tästä toimii esimerkki (14):

14) Koodi 13: *voisinpa vaihtaa sukupuoleni simpanssiksi, koska rakastan banaaneja.* #translaki #slavarussia #communicm

Esimerkin (14) julkilausumaton väite (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 71–72) todennäköisesti on, että translaki edistää järjenvastaisia toimia yhteiskunnassa ja yksilön päätöksenteossa. Kirjoittajan tarkoitteen voi tulkita niin, että tämä rinnastaa kielikuvalla transihmiset ja simpanssit samanarvoisiksi olioiksi ja näin ollen väheksyy transihmisiä. Tekstissä myös puhutaan banaanien rakastamisesta, joka on tulkittavissa viittaukseksi sukupuoli-identiteettiin. Tällaisella rinnastuksella vedotaan mielikuvien synnyttämiseen, joilla pyritään konkretisoimaan säännönmukaisuutta: esimerkeistä muodostuvat uudet mielikuvat muokkaavat tai vahvistavat yleisön tietoutta ja sitä myöden ympäröivää todellisuutta (Perelman 1996: 123–124). Esimerkissä (14) havainnollistavassa argumentoinnissa on käytetty ironiaa tyylikeinona (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 237) osoittaessa negatiivista affektiota translakipäätöstä kohtaan. Affektiivinen kannanotto ilmenee sanatasolla, jossa dynaamisen modaalinen verbi *voida* implikoi konditionaalissa kirjoittajan fyysistä kykenemistä ja mahdollisuutta (VISK §1566). Verbissä oleva *-pa*-päätte luo kontrastia ja odotuksenvastaisuutta lauseen merkitykseen (VISK §833). Toisaalta verbialkuinen lause konditionaalissa esittää ironista toivomusta (ks. VISK §834). Argumentin tueksi on annettu lisäperustelu

sivulauseessa, joka taustoittaa päälausetta kausaalisesti, syytä selittävästi (VISK §884): kontekstiin rinnastettuna se todennäköisesti viittaa transihmisten kokemaan sukupuolidysforiaan ja siitä johtuvaan transsukupuolisuuteen. Kokonaisuutena rinnastus retorisenä keinona pyrkii vakuuttamaan ja pätevöittämään absurdia argumenttia (Kakkuri-Knuuttila 2013: 234), mutta samalla vahvistamaan yleisön affektiivisia tunteita ja samankaltaisia mielipiteitä.

Muutosteemassa hyödynnettiin myös todellisuuden rakenteisiin perustuvasta argumentointitekniikasta pragmaattista argumentointia peräkkäisyysiteiden puimissa (ks. Perelman 1996: 93–95). Syy-seuraussuhteessa esitettiin, että translain seurauksena yhteiskunnassa tulee lisääntymään ongelmat perheiden hyvinvoinnissa, lasten kasvatuksessa ja vanhempien vastuunkannossa. Esimerkissä (15) näkyy, kuinka todellisuuden rakenteisiin perustuva vastustava argumentti selittävällä otteella pyrkii tuomaan esiin translain aiheuttamaa ongelmakohtaa:

15) Koodi 59: *Kukas sit maksaa elatusmaksut, jos ja kun isästä tuleeekin "äiti"?*

Esimerkissä (15) kriittisesti ilmaistaan seuraavana ongelmana olevan se, etteivät transnaiset pitäisi huolta omien lastensa elatuksesta. Pragmaattinen argumentti selostaa kirjoittajan näkökulmasta luonnollista tosiseikkaa, että naiset ja miehet toimivat eri tavoin elatusmaksujen hoitamisessa, ja vain isät huolehtivat lapsistaan. Tosiseikkaa ei perustella, mutta sen sijaan tilanteiden todetaan yksioikoisesti tapahtuvan esitetyllä tavalla (ks. Perelman 1996: 94–95; Kuusisto 1996: 282). Esimerkkitekstissä on tulkittavissa, että kirjoittaja haluaisi pitää yhteiskunnan muuttumattomana ilman translakia, omasta mielestään ilman "ongelmia". Seurauksen argumentointia ja mielipiteen esilletuontia vahvistetaan kielteisellä interrogatiivilauseella. Hakukysymyksen kysymyssanassa liitepartikkeli *-s* implikoi retorisesta negatiivissävytteisyydestä (VISK §837) ja affektiivista suhtautumista, johon kontekstin kokonaistulkinta antaa vahvistusta (ks. VISK §1694). Affektiivista suhtautumista kuvaavat myös konjunktiot *jos ja kun* sekä fokuspartikkeli *-kin* verbissä *tulla*. Adverbiaalikonjunktiot *jos ja kun* ovat lauseessa hallitsevan osan määritteenä (VISK §1111): molemmat konjunktiot implikoivat arvailua tai ehtoa tässä yhteydessä. Puolestaan *-kin*-partikkeli vahvistaa tulkintaa, sillä kontekstissaan se kuvastaa odotuksenvastaista tapahtumaa (VISK §842), isän muuttumista äidiksi. Väite pyrkii saamaan negaation kautta hyväksyntää tausta-ajatukselle (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 63) translain haitallisuudesta yhteiskunnalle ja eroperheille.

Tarkasteltaessa sukupuolidiskurssin viimeistä temaa, identiteettiteemaa, oli keskusteluiden keskiössä henkilöiden sisäinen identiteetti, sen muuttuminen ja kehittyminen erityisesti transsukupuolisuuden näkökulmasta. Teemassa korostui vastustava ideologia, kun keskustelunavauksissa kritisoiin oman kokemuksen merkitystä sukupuolen määrittelemisessä. Osa twiiteistä korosti identiteettihaasteiden kuuluvan tiettyyn elämänvaiheeseen, kuten jo esimerkissä (12) näkyi. Identiteettiteeman

väitteinä käytettiin runsaasti pragmaattista argumentointia (ks. Perelman 1996: 93–95): väitteiden tosiseikkana pidettiin vain kahta sukupuolta ja ne pyrkivät todentamaan tämän seikan olevan ainut oikea näkökulma sukupuolista puhuttaessa. Pragmaattiset argumentit pelkistivät syy–seuraussuhteen kuvaamalla käsiteltävää aihetta, transsukupuolisuutta ja transsukupuolisuuteen liittyviä tuntemuksia, epäluonnollisena tekona. Translain seurauksena nähtiin, että yksilöt alkavat kokemaan helpommin kehodysforiaa, tai koko yhteiskunnassa lakkaa ajatus eri sukupuolista, kun laki astuu voimaan. Keskustelunavaukset kohdennettiin tietyille yleisölle, erityisesti lapsille ja nuorille (esimerkki 16), mutta osa pyrki puhuttelemaan laajasti kaikkia Twiitin lukijoita (esimerkki (17)):

16) Koodi 18: *Nuorten täytyy ymmärtää, vaikka oma keho tuntuu joskus oudolta, se ei tarkoita että olisi transu! #translaki*

17) Koodi 205: *Jokaisen suomalaisen biologinen sukupuoli lakkaa olemasta Suomen laissa. Kun #translaki tulee voimaan, jokaisella suomalaisella on lakiin kirjattu ainoastaan sukupuoli-identiteetti. Jokainen tulee lain mukaan kohdata ainoastaan sukupuoli-identiteetin mukaan.*



Esimerkissä (16) pragmaattisuus näyttäytyy syy–seuraussuhteen käsittelynä. Tosiseikkana pidetään nuorten epävarmuutta omaa kehoa kohtaan ja seurauksena nähdään, että translaki tulee sekoittamaan nuorten ajatuksia. Argumentoinnin muotona toimii ensin perustelu, johon väite nojautuu (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 66). Keskustelunavaus ensin perustelee, että kehodysforia on normaalia nuorille, ja sen jälkeen yksioikoisesti väittää, ettei dysforia ole merkki transsukupuolisuudesta. Väitteelle ei anneta sen tarkempaa selitystä. Esimerkin (16) argumentin taustalla on todennäköisesti julkilausumaton väite (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 72) vain kahdesta biologisesta sukupuolesta. Tämä deklaratiiivilause kuvaa asiantilaa (VISK §887), eli kirjoittajan väitettä todellisuudesta. Nesessiivirakenteessa modaali-verbi *täytyy* osoittaa välttämättömyyttä (VISK §1562) nuorten ajatusten ohjailussa. *Vaikka*-adverbiaalikonjunktio luo konsessiivisen suhteen virkkeeseen, ja suhde näytetään edellä olevassa perustelussa ja sitä seuraavassa väitteessä. Tämä esittää odotuksenvastaisuutta elementtien välillä (VISK §1140). Lisäksi kirjoittajan affektiivisen suhtautumisen translakiin ilmaisee käytetty haukkumasana *transu*: tätä ei nykypäivänä käytetä positiivisessa kontekstissa ja merkityksessä puhuttaessa transsukupuolisista.

Puolestaan esimerkissä (17) syy–seuraussuhteen syynä on translaki ja sen aiheuttama muutos täysin sukupuolineutraaliin tulevaisuuteen. Väitteenä siis on, että translaki tulee poistamaan käsitykset sukupuolista ja sukupuolimerkinnöistä, ja että se tulee koskettamaan koko yhteiskuntaa. Esimerkissä (17) kärjistyksen avulla luotu vähätelevä argumentti kertoo kirjoittajansa näkökannan (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 237) translaista ja sukupuoli-identiteeteistä. Argumentin tehokeinona käytetty toisto laista ja sen muuttumisesta, sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä sekä jokaisesta

suomalaisesta yksilöstä tuo argumenttiin vaikuttavuutta (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 238; Heinonen & Kakkuri-Knuuttila 2013: 297). Sanojen toistolla pyritään fokusoi- maan lukijan huomio tulevaan muutokseen ja seurauksen merkittävyyteen. Toiston lisäksi kielelliset piirteet pyrkivät vakuuttamaan yleisön. *Kun*-adverbiaalikonjunktio lauseen alussa korostaa ehdollisuutta muutoksen aikataulusta ja toteutumisesta (ks. VISK §818). Tulkittuna sen voi nähdä tarkoittavan ehtoa, joka ei ole vielä tapahtunut, mutta kun se tapahtuu, käy kirjoittajan kertoma toteen. Toistuva eksklusiivinen fo- kuspärtikkeli *ainoastaan* kuvaa, ettei kyseinen asiointi voi vallita muissa asiointi- loissa (VISK §844). Kontekstissaan se tarkoittaa negatiivista piirrettä kirjoittajan enna- koimasta tulevasta maailmantilasta. Lisäksi kirjoittajan affektiivisuutta korostaa teks- tin perässä käytetty pelle-emoji. Sen semanttinen merkitys viittaa typeryyteen nega- tiivisessa sävyssä. Tätä emojiä käyttämällä kirjoittaja viestii, ettei oikeasti tarkoita sitä, mitä viestissään on kirjoittanut (ks. Danesi 2017: 107).

Sukupuolidiskurssi kiteyttää keskustelijoiden ajatuksia sukupuolten moninai- suuden ilmenemisestä, identiteetin roolista ja sukupuolen määrittelyn raameista. Nämä vaikuttavat keskeisesti sukupuolen rajojen määrittelyyn ja sitä myöden suo- raan siihen, miten transihmisiin suhtaudutaan (ks. Järviö 2018: 182–184). Diskurssi vahvistaa sitä tosiseikkaa, että transsukupuolisiin kohdistuu paljon ennakkokäsityk- siä, vihaa ja negatiivista suhtautumista, vaikkakin asenteet ovat ajan saatossa muut- tuneet suopeammiksi ja positiivisemmiksi (ks. Oikeusministeriö 2021: 11–17). Argu- mentointikeinojen strategioina olikin vahvistaa esitettyjä näkemyksiä ja heikentää toi- sen ideologian mukaisia näkökantoja.

5.3 Oikeusdiskurssi

Oikeusdiskurssi oli aineistossa aiempien diskurssien tapaan toistuva ja osin vakiintu- nut puhetapa, mutta aineiston rajauksesta johtuen se näyttäytyi vähemmän politiikka- ja sukupuolidiskurssiin nähden. Yleisesti ottaen oikeusdiskurssissa suurin osa trans- lakia puolustavista twiiteistä viittasi tavalla tai toisella ihmis- ja itsemääräämisoikeuk- siin sekä tasa-arvoon, mutta näitä käsiteltiin myös negatiivisessa valossa. Diskurssin muodostaneet keskustelunavaukset keskittyivät yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoin- tiin sekä ihmisoikeuksien että yhdenvertaisuuden piirteisiin ja toteutumiseen. Dis- kurssin teemat jakautuivat näistä aihealueista ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuustee- maan. Niiden suurimpana erona on se, että ihmisoikeusteemassa korostettiin eri oi- keuksien toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa ja eri yhteisöissä, kun taas yh- denvertaisuusteemassa painopisteenä keskityttiin sanottamaan yksilöiden tasavertai- suutta tai sukupuolten asemien tilaa. Teemat limittyivät osittain toisiinsa twiittien sisällöistä riippuen, koska aihealueena yhdenvertaisuutta ja oikeuksia käsitellään usein samoissa konteksteissa (ks. esim. Goodman & Pegram 2011: 1).

Näistä kahdesta teemasta ihmisoikeusteema korostui runsaammin. Teemassa käsiteltiin ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yksilön oikeuksia päättää omasta kehostaan. Useissa ihmisoikeusteemaa käsittelevissä keskustelunavauksissa argumentointityylinä painottui pragmaattinen argumentointi. Syy-seuraussuhteena käsiteltiin lakimuutosta ja seurauksena sen vaikutusta ihmisoikeuksien ja -arvon toteutumiseen. Argumenteissa esitettiin väitteitä, joissa todettiin ja havainnollistettiin tapahtumia ja tapahtumien vaikutusta nykyhetkeen. (Ks. Perelman 1996: 93–96.) Ihmisoikeusteeman keskustelu oli lähtökohtaisesti translakia puolustavaa ja tukevaa (esimerkit (18) ja (19)):

18) Koodi 22: Uus #translaki on huikea. *KENENKÄÄN* oikeuksia, olemassaoloa tai ihmisarvoa *ei rajoitettu*. *KAIKKIEN* oikeuksia ja mahdollisuuksia *lisättiin* 🙌

19) Koodi 173: Eduskunta on hyväksynyt uuden translain! 🇫🇮

Uudistunut laki vahvistaa transihmisten itsemääräämisoikeutta sekä kehollista koskemattomuutta. Vaikka uusi laki onkin voitto ihmisoikeuksille, tulevaisuudessa myös lapset ja nuoret on huomioitava laissa paremmin.

#translaki

Esimerkin (18) väitteen täsmennettynä muotona on (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 65), että laki on kaikkien suomalaisten etu ja se hyödyttää jokaista. Syy seurauksena siis esitetään (ks. Perelman 1996: 94) kaikkien aseman parantuneen lain ansiosta. Translakia puolustava väite on kirjoitusasultaan sellaisessa muodossa, ettei siinä ole perusteluja, vaikkakin seurauksen osoittaminen toimii perusteluna. Siksi kirjoittaja on pyrkinyt morfologisilla valinnoilla vakuuttamaan omaan näkemystään (ks. Heinonen & Kakkuri-Knuuttila 2013: 297). Viestissä olevat yksilöön viittaava kvanttoripronomini *kenenkään* ja univeraali kvanttoripronomini *kaikkien* liittävät tarkoitteet kaikkiin ihmisiin pienen rajatun joukon sijaan (VISK §740, §750). Tämä yleistää väitettä. Lisäksi yleistävää näkemystä ja oman mielipiteen painoarvoa väitteen perustana on painotettu tyylivalinnoilla, kun pronomien kirjoitusasussa on käytetty suuria kirjaimia. Tämä viestii semantiikaltaan prosodisesti esitettyä lausumaa, jossa äänensävy on painokkaasti korostunut tietyissä tekstiosissa (ks. VISK §1492). Koko sisältöä ja ideologista näkökulmaa vahvistaa tekstin lopussa oleva emoji, joka symboloi kunnioittavaa tervehdystä. Sen semanttinen funktio lienee kunnioituksen osoittaminen lakia säätäneille henkilöille sekä kaikille ihmisille, joita uusi laki koskettaa (ks. Danesi 2017: 52).

Esimerkissä (19) syy-seuraussuhteen tosiseikkana oleva uusi laki ilmaisee seurauksena olevan transihmisten itsemääräämisoikeuden, kehollisen koskemattomuuden ja ihmisoikeuksien paraneminen. Seurauksen perusteella tapahtuva tosiseikan arviointi (ks. Perelman 1996: 94) tekee translakiuudistuksesta merkittävän ilmiön kirjoittajan argumentissa. Samoin kuin esimerkissä (18), esimerkin (19) väitteenä on, että translakiuudistus korjasi ja vakautti transihmisten asemaa ja ihmisoikeuksia

suomalaisessa yhteiskunnassa. Väitettä vahvistava, *vaikka*-rinnastuskonjunktioilla alkava lause rinnastaa perustelun väitteeseen tukemalla argumentissa olevaa johtopäätöstä (ks. Kakkuri-Knuutila & Halonen 2013: 100). Lauseessa oleva *on*-verbi *-kin*-päätteellä fokusoi kirjoittajan odotuksenmukaisuutta tapahtuman luomaa muutosta kohtaan (VISK §842). Kirjoittaja kuitenkin ilmaisee perustelun jälkeen lisäkehotuksen perusteluketjulla (ks. Kakkuri-Knuutila & Halonen 2013: 104): *vaikka* etujäsenenä ennakoii, että lausetta seuraavassa lauseessa on odotuksenvastaisuutta suhteessa aiemmin esitettyyn piirteeseen (VISK §1140). Niinpä tätä lausetta seuraava lisäperustelu argumentoi lasten ja nuorten oikeuksien epäbalanssisesta tilasta. Lisäperustelu pyrkii muodostamaan samanmielisyyttä yleisön kanssa ja tarjoamaan yhteistä omaksuttavaa normia (ks. Perelman 1996: 94–95), näkemystä translain vajavuudesta ja lisä uudistuksen tarpeesta. Sanatason valinnoilla kirjoittaja vahvistaa tätä perustelua käyttämällä *myös*-rinnastuskonjunktioita rinnastaessaan elementit, lasten ja nuorten aseman ja aikuisten aseman, syntaktisesti samanarvoiseksi (VISK §1079). Samaa arvioimista ja vertailevuutta ilmaisee komparatiivimuotoinen adjektiivi *paremmin* (VISK §635) tiivistäen lisäperustelun tavoitteen.

Positiivisesta painotuksesta huolimatta ihmisoikeusteemassa esiintyi myös vastustavia keskustelunavauksia. Näissä pragmaattista argumentointia käyttäneissä twiiteissä esitettiin, että translain seurauksena yksilöiden asemia heikennettiin ja lain myötä ihmiset ryhtyvät tekemään harkitsemattomia toimia. Pragmaattiset argumentit pyrkivät ennakoiden perustelemaan tilanteen vaikutusta tulevaan ja vaikuttamaan yleisön mielipiteisiin (ks. Perelman 1996: 94–95). Tämä näkyy esimerkissä (20):

- 20) Koodi 130: #translaki *tekee* nyky muodossaan *pilkkaa* #ihmisoikeus käsitteestä. Ei näin ajeta ihmisoikeuksia, *että kenelle tahansa* annetaan oikeus muuttaa sukupuolimerkin täänsä *ilman* käsitystä perusteista tai motivaatioista.

Esimerkissä (20) syy-seuraussuhteena esitetään, että lakimuutos mahdollistaa kaikille sukupuolenvahvistamiseen liittyvän prosessin aloittamisen ilman kattavaa tietoutta ja ymmärrystä. Vastustavan kannan keskustelunavauksessa on kaksi erilaista tulkintamahdollisuutta: siinä tuodaan ilmi joko se, etteivät ihmiset eivät tee tarpeeksi harkittuja päätöksiä tai se, että joku voi väärinkäyttää translakia oman edun tavoittelemisessa. Negaatiomuotoinen argumentti pyrkii heikentämään translakiin suhtautumista vakuuttamalla yleisöä ja rakentamalla valta-asemaa suhteessa toisenlaisiin asenteisiin (ks. Kakkuri-Knuutila 2013: 219; Perelman 1996: 98). Ensinnäkin kirjoittaja on vahvistanut näkemystään *tekee pilkkaa* -verbillä rinnastaessa translain ja ihmisoikeudet. Tehokeinona käytetty konkreettinen verbi kuvaa tilanteen dynaamisuutta (VISK §445): kirjoittajan näkökulmasta translaki aktiivisesti halventaa ihmisoikeuksia. Kirjoittaja perustelee väitettään selittämällä, ettei rajaton valinnanvapaus edistä ihmisoikeuksien toteutumista. Esimerkissä (20) oleva samantekevyyden kvanttoripronomini *kenelle* partikkelin *tahansa* kanssa muodostavat sanomassa käsityksen, että vapaan valinnanvapauden rajoittamisen asiointilaa voi soveltaa eri tilanteisiin ja

universaalisti kaikkiin ihmisiin (ks. VISK §759). Myös virkkeessä oleva *ilman*-adpositio vahvistaa kieltoa lauseketasolla (VISK §1615) ja esittää, ettei sukupuolimerkinnän muuttaminen pitäisi toteutua ilman päteviä perusteluja.

Pragmaattisten argumenttien lisäksi joissakin argumenteissa käytettiin esimerkkejä. Niillä otettiin kantaa translakiin ja väitettiin lain heikentävän ihmisoikeuksia. Todellisuuden rakenteita muokkaavat esimerkit tarjosivat väitteitä henkilökohtaisista käsityksistä. Esimerkeissä rinnastettavat, eritoten yhteensopivat elementit pyrkivät antamaan argumenteille vakuuttavuutta. (Ks. Perelman 1996: 120–122.) Tällaiset keskustelunavaukset olivat useimmiten vastustavia tai neutraaleja, koska niiden syntaktisen tason affektiivisuus vaikutti negatiivisen sävyn tulkitsemisessa (VISK §1710). Esimerkissä (21) kirjoittaja on pyrkinyt luomaan vakuuttavuutta omalle affektiivisesti latautuneelle argumentilleen tarjoamalla omakohtaista kokemuksensa esimerkiksi:

21) Koodi 77: *Kävelin n. 3 v iässä kerran olohuoneen pokki äitini korkokengissä. Kuvakin on. Olen ikuisesti katkera vanhemmilleni, etteivät he silloin tajunneet vaatia hormoniblokkerihoitoa ja sukupuolenvaihtoa papereihin. Onko minulta riistetty ihmisoikeus jo lapsena?*
#translaki #politiikka

Esimerkillä esimerkin (21) kirjoittaja pyrkii perustelemaan julkilausumatonta väitettä translain haitoista (ks. Kakkuri-Knuuttila & Halonen 2013: 71–72). Kritisoiva teksti on tulkittavissa retoriikaltaan ironiseksi, jossa on hyödynnetty liioittelua oman näkökannan ilmaisussa ja lukijan tunnetilan herättämisessä (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 237, 243). Esimerkin liioittelevuus ilmenee kirjoittajan kärkkäässä perustelussa, jossa hän syyllistää vanhempiaan ja väittää, ettei hänellä ole ihmisoikeutta. Affektiivista tunnetilaa kuvaava suhteellinen adjektiivi *katkera* ilmaisee kirjoittajan mielentilaa (VISK §605), jota kärjistää jatkuvuuden kesto kuvaava adverbini *ikuisesti* (VISK §652). Esimerkin lisänä kirjoittaja on vielä hyödyntänyt retorisenä vahvistuskeinona interrogatiivilauseetta. Verbikysymyksessä esiintyvä konkretiaa kuvaava verbi *onko riistetty* negaationa lisää liioittelevuutta. Samoin temporaalinen partikkeli *jo* implikoi, että asiointila, ihmisoikeuksien toteutuminen, on toteutunut kirjoittajan elämässä, eikä siihen voi enää vaikuttaa (ks. VISK §850). Partikkeli polarisoi kysymyslauseen väitettä, mutta samalla antaa viitteitä argumentin sisältämästä ironiasta. Näillä tavoilla esimerkin rakenteellinen kokonaisuus vahvistaa kirjoittajan liioiteltua argumenttia yleistämällä säännönmukaisuutta (ks. Perelman 1996: 120), jossa hormonihoidot pitäisi toteuttaa jo pienille lapsille.

Oikeusdiskurssin toisessa teemassa, yhdenvertaisuusteemassa, korostettiin jokaisen yksilön ihmisarvoa, samanlaisia oikeuksia päättää itseään koskevista asioista ja vähemmistöjen aseman yhdenvertaistamisen tärkeyttä. Yhdenvertaisuusteemassa tuotiin esiin kaikkien sukupuolten välinen tasa-arvo ja sen toteutuminen. Keskusteluissa painottuivat ideologialtaan puolustavat näkökannat ja argumentteja tuettiin todellisuuden rakenteita muokkaavilla keinoilla. Yksi näistä tekniikoista oli analogian käyttö (ks. Perelman 1996: 129). Analogiassa argumentoinnin kohteena oli vertailtavat

osat, kuten transihmiset ja binäärisiin sukupuoliin lukeutuvat ihmiset. Analogia esitti kahden eri termin suhteen samankaltaisuutta: väitteissä todettiin teeman, eli a-b-parin välisen suhteen muistuttavan perustan, eli c-d-parin suhdetta. Näiden parien osat liitettiin yhteen ja niillä perusteltiin käsiteltäviä teemoja. (Ks. Perelman 1996: 129–130.) Tällainen argumentointikeino näkyy esimerkissä (22):

- 22) Koodi 10: Translain uudistus on tärkeä askel kohti tasa-arvoa. *Vielä tulee parantaa alaikäisten ja ei-binääristen asemaa. Kirkosta tulee kitkeä pois hengellinen väkivalta lbtqi+-ihmisiä kohtaan.* Nyt iloitsen silti tästä etapista! Kiitos kaikille vuosia töitä tehneille! 🍊❤️
#translaki

Esimerkin (22) väitteenä on, että translaki oli vain yksi toimi yhdenvertaisuuden lisäämisessä, sillä Suomessa riittää tehtävää yhdenvertaisuuden parantamisen saralla. Esimerkin (22) teeman parina on translaki ja sen ulkopuolelle jääneiden vähemmistöedustajien suhde, ja perustana vähemmistöt ja kirkossa tapahtuva hengellinen väkivalta. Yksi termeistä, vähemmistöt, on sama molemmissa pareissa. Koska analogian pareista perusta on usein tutumpi yleisölle (Perelman 1996: 130), on kirjoittajan mahdollisena olettamuksena yleisön tietoisuus kirkon sisällä tapahtuneesta hengellisestä väkivallasta (ks. Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2024). Mielikuva hengellisestä väkivallasta toimii argumentin vahvistuskeinona, kun se pyrkii laajentamaan keskustelua toiseen vähemmistöjen kokemaan kaltoinkohtelun muotoon. Kielellisillä piirteillä kirjoittaja vahvistaa näkökulmaansa ja analogiaa. Väitteen alussa oleva temporaalinen partikkeli *vielä* kiinnittää huomion tulevaisuuteen ja tulevaisuudessa tapahtuvaan lakimuutokseen (ks. VISK §851). Puolestaan modaaliset verbiketjut *tulee parantaa* ja *tulee kitkeä* lisäävät kirjoittajan suhtautumisen näkyvyyttä (VISK §496), kun kummankin verbiketjun verbeillä osoitetaan tukea ja yhdenmielisyyttä vähemmistöjen oikeuksien kohentumista kohtaan. Kokonaisuudessaan argumentti hyötyy parien rinnastamisesta ja todennäköisesti vetoaa kohdeyleisön, muiden samanmielisten tunteisiin (ks. Kuusisto 1996: 285).

Lisäksi yhdenvertaisuusteemassa käsiteltiin yhdenvertaisuutta myös toisilta kannoilta, kun kaikki twiitit eivät osoittaneet myötämielisyyttä translakiuudistukselle. Vastustavissa ja neutraaleissa keskustelunavauksissa usein ilmaistiin, että transihmisiä ei nähdä binäärisen sukupuoli-identiteettiä mukaan miehenä eikä naisena. Joissakin twiiteissä ilmaistiin suoraan, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat jo riittäväällä tasolla, vaikkakin keskustelunavauksista näkyi suoraan kirjoittajien käsitykset epätasa-arvon todellisuudesta. Argumenteissa ilmaistiin useimmiten ironisesti, että miehet tulisivat menettämään omia etuuksiaan, mikäli olisivat transsukupuolisia. Näitä argumentteja esittivät yleensä miesoletetut, koska he määrittelivät itsensä viesteissä, tai vaihtoehtoisesti käsitelivät aihetta erittäin vahvasta miehisestä näkökulmasta. Tällainen ironinen ajattelutapa rakentui usein vertailun varaan. Yksinkertaistetuilla mielikuvilla vertailtiin arvoja, sukupuolten välisiä ominaisuuksia keskenään.

Kvasilooginen vertailu pyrki vaikutuksen tekemiseen, eikä niinkään vakuuttavuuden lisäämiseen. (Ks. Perelman 1996: 87–89.) Tästä argumentointikeinosta on esimerkki (23):

23) Koodi 133: *Jos vaihtaa tänään sukupuolta niin tippuuko liksa heti vai onko siinä viivettä? Entäs ne muut etuudet, häviääkö heti?* #Translaki

Esimerkistä (23) ilmenee vastustava tai osin neutraali ideologinen kanta translatia kohtaan. Tekstin on oletettavasti kirjoittanut miesoletettu, joka pyrkii tuomaan ironisesti esiin sukupuolten välisen palkkaeron. Keskustelunavauksen retorisenä keinona on herättää tunteita yleisössä muodostamalla mielikuvaa (ks. Kakkuri-Knuuttila 2013: 237, 239) transsukupuolisuuden ”haittapuolesta”. Kvasilooginen argumentti vertailee kahta arvoa, sukupuolen juridista korjausta ja palkkatason muuttumista, yksinkertaistetulla mielikuvalla. Yksinkertaistetusta argumentista on nähtävissä, että kirjoittaja näkee miehillä olevan yhteiskunnassa enemmän etuuksia, kuten parempi palkka. Vaikuttavuutta on rakennettu kielellisillä keinoilla modaalisen negatiivisävytteisyyden ja interrogatiivilauseiden vahvistamiseksi. Toisen interrogatiivilauseen *entä*-lausumapartikkelin *-s*-sävyartikkeli muodostaa lisämerkityksen aiemmin käsiteltyyn puheenaiheeseen. Se myös ilmaisee kirjoittajan halua puhutella yleisöä. (VISK §827, §1702.) Tehokeinoina *heti*-adverbit (VISK §650) korostavat affektiivista suhtautumista sukupuolen vahvistamiseen liittyvään toimeen ja nähtyyn uhkakuvaan. Toisin sanoen uhkakuvana on ”huonompaan” asemaan joutuminen. Yksinkertaistetulla mielikuvalla ja vaikutelmalla kuvataan sosiaalisen todellisuuden tilaa (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2019: 42), eli miesten parempaa asemaa.

Oikeusdiskurssi oli aineistossa merkittävä diskurssi politiikka- ja sukupuolidiskurssin rinnalla. Yhteiskunnallisesti merkittävä aihe, translakimuutos, nähtiin lähtökohtaisesti sekä ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta lisäävänä tekijänä, vaikka osa keskustelunavauksista pyrki argumenteissaan luomaan kuvaa negatiivisista vaikutteista. Edellä olleet teemat vahvistavat käsitystä siitä, että ihmisoikeuksista ja yhdenvertaisuudesta puhumista on jatkettava, jotta yhteiskunnallisesti asenteet muuttuvat positiivisempaan suuntaan (ks. Oikeusministeriö 2021: 6–7; Gorjanc ja Fišer 2020: 51–52).

6 PÄÄTÄNTÖ

Tässä luvussa teen yhteenvedon tutkimuksesta ja tutkimustuloksista. Tulosten läpikäynti tarjoaa kuvaa siitä, miten diskurssit muodostavat toistuvia ja vakiintuneita puhetaipoja ja miten argumentaatio on osa keskustelun rakenteita. Loppusynteesissäni arvioin tutkimukseni onnistumista, tulosten luotettavuutta ja tutkimukseni kehityskohtia. Yhteenvedossa esitän loppupäätelmät ja ehdotukset jatkotutkimukselle.

6.1 Tulokset

Tutkielmassani olen tarkastellut translakia käsitelleitä Twitterin verkkokeskusteluita. Tavoitteenani on ollut selvittää, millaisia diskursseja esiintyy Twitterin keskustelun-avauksissa aiheutunnisteen *translaki* yhteydessä ja miten diskursseissa esillä olevia näkökantoja ja mielipiteitä vahvistetaan ja vakuutetaan argumentaatiotekniikoilla ja -keinoilla. Tutkimukseni tarjoaa informaatiota verkkokeskustelun polarisoituneesta vuorovaikutustavoista sekä kuvaa vallitsevien ideologioiden vaikutuksista argumentoinnin tapoihin.

Toistuvat ja vakiintuneet puhetaivot rakentuvat uudistuneen translain ympärille, kun keskusteluissa keskitytään käymään läpi lain seurauksia. Analyysissäni keskeisimpinä diskursseina ovat politiikkadiskurssi, sukupuolidiskurssi ja oikeusdiskurssi. Aineistossa on viitteitä esimerkiksi uskonnolliseen ja turvallisuuteen keskittyviin puhetaipoihin, mutta ne eivät korostu ja toistu yhtä paljon kuin nämä kolme diskurssia. Poliitiikkadiskurssi on laajin ja näkyvin diskurssi translakia koskevassa verkkokeskustelussa. Poliitiikkadiskurssissa huomion keskipisteenä on yleisesti nykypoliittikka, poliittiset toimet ja tahot sekä lainsäädäntö, joista kiteytyvät yleinen poliittinen teema, puolue-teema ja lainsäädäntöteema. Sukupuolidiskurssissa käsitellään identiteetin ja sukupuolen piirteiden määrittelyä sekä eri sukupuolten eroja. Sukupuolidiskurssi ei aina suoranaisesti kohdistu translakiin, vaan keskusteluissa osaltaan keskitytään

translain kehityskohtiin, siitä koituviin muutoksiin ja vaikutuksiin. Näistä aiheista diskurssiin muodostuu henkilöteema, muutosteema ja identiteetteiteema. Kolmas merkittävä diskurssi on oikeusdiskurssi. Sen keskiössä on yksilön oikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen kohdistuva keskustelu, joista muodostuvat yhdenvertaisuusteema ja ihmisoikeusteema. Nämä kolme diskurssia hahmottavat ja ilmentävät kokonaiskuva siitä, millaisia toistuvia ja osin vakiintuneita puhetapoja kohdistuu transihmisiin ja heitä koskevaan lakiin verkkoympäristössä.

Diskurssit jakautuvat omiksi joukoiksi niihin liittyvien keskustelunavausten sisältöjen ja merkitysten mukaan. Keskustelunavauksista suurin osa on sellaisia, joissa tekstit keskittyvät vain tietyn diskurssin teeman käsittelyyn. Kuitenkin osa teksteistä linkittyy samanaikaisesti useampaan teemaan ja tällä tavoin monipuolistavat teemojen esiintymistä aineistossa. Poliittiskurssi on näistä kolmesta diskurssista ainut, jonka keskustelunavauksissa viitataan runsaasti oikeus- ja sukupuolidiskurssiin. Poliittiskurssissa näyttäytyy ennen kaikkea sukupuolidiskurssin henkilö- ja identiteetteiteema niin puolustavissa kuin vastustavissakin keskustelunavauksissa. Näissä keskustelunavauksissa puhutaan muun muassa siitä, miten poliittinen päätöksenteko kohdistuu tiettyihin ryhmiin ja mikä on lakipäätöksen suhde identiteetin määrittelyyn. Joissakin positiivisissa keskustelunavauksissa on viitteitä oikeusdiskurssiin, joissa kerrotaan lain positiivisista vaikutuksista ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Sen sijaan sukupuoli- ja oikeusdiskurssissa keskitytään lähtökohtaisesti oman diskurssin teemoihin, vaikkakin niissä ilmenee piirteitä toisten diskurssien teemoista. Sukupuolidiskurssissa esiintyy sekä lainsäädäntöteema, kun puhutaan mahdollisesta uudesta translaista, että yhdenvertaisuusteema, kun teksteissä punnitaan sukupuolien välisen tasa-arvon todellista tilaa. Puolestaan oikeusdiskurssissa on viitteitä etenkin sukupuolidiskurssin henkilö- ja muutosteemaan, kun keskustelunavauksissa luodaan kytköksiä oikeuksien ja tiettyjen ryhmien tai sukupuolten välille. Kaikkiaan kaikissa diskurssissa ilmenee puolustavaa ja vastustavaa suhtautumista translakia kohtaan. Poliittika- ja sukupuolidiskurssin keskustelunavaukset sisältävät runsaammin molempia ideologisia näkemyksiä, kun taas oikeusdiskurssissa korostuu lakia puolustava kanta.

Diskurssissa argumentaatiotekniikat ja -keinot ovat melko yksipuoleisia, sillä argumentoinnin pääasiallinen tapa on keskittyä translain seurausten argumentointiin. Aineistossa painokkaampana argumentointitekniikkana ilmenee todellisuuden rakenteisiin perustuva argumentointi, jonka keinoista pragmaattista argumentointia käytetään translaista koituvien peräkkäisyysiteiden syy-seuraussuhteiden selittämiseen, toteamiseen ja havainnointiin. Tätä argumentointitekniikkaa hyödynnetään jokaisessa diskurssissa niin puolustavissa, vastustavissa kuin neutraaleissa keskustelunavauksissa. Muita todellisuuden rakenteisiin perustuvia argumentaatiokeinoja esiintyy aineistossa jonkin verran. Nämä keinot näyttäytyvät pääsääntöisesti vain poliittiskurssissa, jossa esitetään väitteitä rinnakkaisten elementtien siteen vaikutuksesta nykyhetkeen. Rinnakkaisuussiteiden toistuvina argumentointikeinoina ovat

henkilö-teot-suhteen arviointi, auktoriteettiin vetoaminen ja arvostuksen argumentaatiotekniikka. Todellisuuden rakenteita muokkaavat ja kvasiloogiset argumentaatiotekniikat ovat aineistossa selvästi pienemmässä roolissa, vaikkakin niitä hyödynnetään argumentaatioissa. Kvasilooginen argumentaatiotekniikka on sellainen, jota käytetään jokaisessa diskurssissa, kun taas todellisuuden rakenteita muokkaavaa tekniikkaa ei juurikaan näyntyä poliittiskurssissa. Kvasiloogisista argumentaatiotekniikoista keskeisimpänä keinona on vertailu vertailtaessa translakia tai eri henkilöiden tilaa yhteiskunnallisiin rakenteisiin tai toisiin ihmisiin. Todellisuuden rakenteita muokkaavista argumentaatiokeinoista näkyvimpänä keinona on esimerkkien käyttö, jotka havainnoivat argumenteissa esitetyt tapahtumia ja yhteiskunnan tilaa lain uudistumisen jälkeen. Esimerkkejä käytetään paljon vastustavien keskustelunavausten väitteissä. Joissakin todellisuuden rakenteita muokkaavissa argumenteissa ilmenee analogiaa, jonka avulla pyritään esittämään yhteiskunnassa tapahtuvien tilanteiden ja tapahtumien samankaltaisuus. Analogiaa käytetään ajoittain eritoten oikeusdiskurssissa. Kaikkiaan tämän aineiston pohjalta voidaan todeta, että Twitterin keskustelussa tapahtuva argumentointi on keinoiltaan melko toisteista ja vakiintunutta, mikä kertonee tämän sosiaalisen median mikrosysteemin vallitsevista vuoro-vaikutuskäytännöistä ja -normeista.

Argumentaation keskiössä on myös kielelliset piirteet, rakenteet ja sanatason valinnat. Ne ovat vahvistamassa ja vakuuttamassa argumentteja sekä niiden perusteluja. Kaikkien diskurssien rakenteissa hyödynnetään kielto- ja interrogatiivilauseita. Interrogatiivilauseet ovat olennainen osa verkkovuoroituksen synnyttämistä, ja niitä käytetään merkittävän paljon retorikoina kysymyksinä ajatusten herättäjinä ja näkökulmien välittäjinä. Kieltoilauseita taas käytetään useimmiten silloin, kun tekstissä ilmaistaan mielipiteitä jostakin aiheesta. Kieltoilauseita esiintyy myös interrogatiivilauseissa sellaisissa lauseyhteyksissä, joissa halutaan haastaa vastapuolen ajatuksia. Näiden lisäksi argumenttien tehokeinoina toimivat erilaiset partikkelit ja adverbit. Ne luovat affektiivisia sävyjä lausumiin, ja ilmaisevat kirjoittajan näkökulmaa sekä suhtautumista aiheesta kohtaan. Tyypillisimpänä partikkelina on fokuspartikkeli *-kin*. Se esiintyy sellaisissa yhteyksissä, joissa kirjoittaja pyrkii fokusoidaan huomion tiettyyn sanaan ja joissa kirjoittaja haluaa ilmaista odotuksenmukaisuutta tapahtumaa kohtaan. Sävypartikkeleista erityisesti *-s*-partikkelia käytetään oman affektiivisen mielipiteen yhteydessä. Temporaaalisista partikkeleista *jo* ja *vielä* toimivat fokusoiduina elementteinä aikaan keskittyvissä huomioissa niin positiivisissa kuin negatiivisissa konteksteissa. Puolestaan myönteisissä konteksteissa esiintyy useasti ajan adverbini *vihdoin*. Nämä kielen rakenteet ja semanttiset piirteet luovat argumentaatiosta monipuolisempaa ja kirjavampaa.

Tutkimuksessani olen havainnoinut twiittien sisältämiä merkityksiä, jotka tarjoavat tietoa kirjoittajien suhtautumisesta ja ajatuksista. Analyysissäni tekemät havainnot vahvistavat Määtän ja Laurannon (2022) havaintoa siitä, että ideologiat määrittelevät sanastoa ja kielipiillisiä piirteitä. Aineiston selkeänä ideologisena

jakautumana on, että translakia joko puolustetaan tai vastustetaan. Lähtökohtaisesti kaikissa esiintyneissä diskursseissa ja niiden teemoissa on molempia ideologisia näkökantoja, jotka puolustavat jommankumman kannan esitettyä näkemystä translain vaikutteista tai seurauksista. Kuitenkin muutamassa teemassa – puolue-, muutos- ja identiteettiteema – näkyy selkeästi negatiiviset kannanotot. Tähän todennäköisimpänä syynä tähän on aineiston rajausta: esimerkiksi muutosteemassa jo pelkkä *muutos*-sana assosioi negatiivisesta suhtautumisesta translakia ja -ihmisiä kohtaan, ja näin ollen teema vahvasti rakentuu affektiivisten sana- ja lausevalintojen varaan. Lisäksi on huomionarvoista, että positiivisten ja negatiivisten keskustelunavausten joukkoon mahtuu myös neutraaleja twiittejä. Neutraalit keskustelunavaukset eivät ole affektiivisuudeltaan täysin neutraaleja, mutta niiden suhtautuminen juuri translakia kohtaan on tulkinnanvaraista. Teemoista ainoastaan lainsäädäntöteemaan kohdistuu eniten neutraaleja viestejä, sillä teksteissä usein käsitellään muita lakeja tai yleisesti suomalaista lainsäädäntöä. Ideologiat ovat siis vahvasti vaikuttamassa argumenttien ja diskurssien muotoihin sekä sisältöihin. Siksi tutkimuksessani kaikkien diskurssien sisällöt sanoineen ja merkityksineen ovat poliittisia kannanottoja tässä julkisessa keskustelussa. Näin ollen ideologiset näkemykset kilpailevat valta-asemasta ja näkyvyydestä muiden näkemysten joukossa.

Tämän tutkimuksen tutkimustulokset ovat hieman poikkeavat luvussa 1.1 esitettyihin tutkimustuloksiin. Selitys poikkeavuudelle löytyy aineistosta, jossa huomio ei ollut niinkään transihmisissä tai transsukupuolisen määrittelyssä, kuten useissa muissa tutkimuksissa on ollut, vaan ennen kaikkea poliittisissa ja juridisissa aihealueissa. Tästä syystä aineistossa ei esiinny muun muassa lääketieteellistä diskurssia, joka vallitsee useamassa tutkimuksessa yhtenä päädiskurssina, kuten Tuomisen (2018) ja Jacobsenin, Devorin ja Hodgen (2021) tutkimuksissa. Puolestaan saamani tutkimustulokset mukailevat Hakkalan (2021) tuloksia, koska Hakkalankin tutkimuksen fokus on translaissa. Tästä syystä tuloksistani politiikkadiskurssi ja sen sisällä oleva lainsäädäntöteema myötäilevät Hakkalan havaitsemia politiikka- ja lainsäädäntödiskurssien piirteitä. Sen sijaan tuloksissa oleva muutosteema ei vastaa Hakkalan kuvaamaa muutostodiskurssia, sillä tämän tutkimuksen muutosteema ei keskity translakiin vaan yksilöihin.

Tämä tutkimus vahvisti sitä tosiasiaa, että keskustelunavaukset pyrkivät osaltaan vaikuttamaan vallitseviin poliittisiin asenteisiin ja muuttamaan niitä haluttuihin suuntiin samoin kuin Määttä ja Lauranto (2022) havaitsivat. Analyysini kuvaa hyvin sitä, miten polarisoitunutta verkkokeskustelu on ja millainen suomalainen yhteiskunta on eritoten transihmisille. Kuten myös Ylisen (2015) ja Waldenin (2020) tuloksissa todetaan, verkossa käytävä vuorovaikutus on erittäin affektiivista. Eri toimiin sekä tyytyväiset että tyytymättömät ihmiset ilmaisevat ajatuksiaan monipuolisesti hyödyntäen verkkokeskustelujen viestinnällisiä tapoja. Yhtenevänä piirteenä on, että viestinnällisenä strategiana omien tunnetilojen ilmaisussa käytetään sähköisen ympäristön affordansseja: esimerkiksi fonttien muutoksia, aihe-tunnisteita ja emojeja. Tämä

havainto mukailee Jacobsenin, Devorin ja Hodgenin (2021) tutkimustulosta. Lisäksi omassa aineistossani tehokeinona korostuu ironia ja huumori argumenttien vahvistajina, niin kuin myös Määttä ja Laurannon (2022) sekä Jacobsenin, Devorin ja Hodgenin (2021) tuloksissa.

Kaikkiaan kuvaamani diskurssit rakentavat kuvaa yhteiskunnassa olevista puhetoivoista ja asenteista, joita uudistunut translaki on saanut aikaan. Keskeisimmät diskurssit, politiikka-, sukupuoli- ja oikeusdiskurssi, käsittelevät translakia eri kulumista ja tuovat esiin puhetoivojen ominaisuuksia. Tämä tutkimus on osaltaan käsitellyt transihmisiä kohtaan kohdistuneita kielenkäytön tapoja ja merkityksiä, jotta vallitsevista asenteista oltaisiin yhä tietoisempia ja ongelmallisia asenteita pystyttäisiin muuttamaan. Järviökin (2018) toteaa tuloksissaan, että yhteiskunnassa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvotyön edistäjinä tarvitaan eri tahoja, jotta vähemmistöjen asema parantuisi ja yhteiskunnallisiin epäkohtiin reagoitaisiin. Näin tasa-arvotyö edistyy askel kerrallaan, osittain myös tämän tutkielman kautta.

6.2 Pohdinta ja arviointi

Tutkielmassani olen käsitellyt ja tarkastellut translakiin kytkeytyvien toistuvien ja vaikiintuneiden puhetoivojen ilmenemistä julkisessa verkkokeskustelussa. Olen myös esitellyt diskursseissa esiintyneiden väitteiden vakuuttavuuden keinoja tietyn näkökulman hyväksynnän aikaansaannissa ja muiden vuorovaikutusosapuolten ajatuksiin vaikuttamisessa. Tutkimuksen tavoitteenani on ollut sanottaa, millaisia ajankohtaisia puhetoivoja verkkokeskusteluissa on translaista. Tähän tavoitteeseen tutkimukseni on ylittänyt. Tämä laadullinen tutkimus esitteli yhdestä perspektiivistä yhteiskunnallisen aiheen ja verkkokeskustelun vuorovaikutustapojen rakenteita sekä muotoja.

Tutkimustulokset perustuvat omiin havaintoihini ja päätelmiini. Tulkintani tukena olen pyrkinyt kytkemään päätelmiäni Fairclough'n (1992; 2003) kriittisen diskurssianalyysin ja Perelmanin (1996) uuden retoriikan teorioihin analyysin edistämisessä. Koko analyysin ajan olen pyrkinyt perustelemaan tekemiäni tulkintoja ja vahvistamaan niiden pätevyyttä kirjallisuudella ja muulla teoriataustalla sekä pohjaamalla lingvististä analyysia Isoon suomen kielioppiin. Tulkintani kulminoituvat koostetussa päätelmissä, joita tukevat autenttiset tekstiesimerkit. Tässä valossa tämän tutkimuksen tulokset ovat kontekstissaan melko luotettavat ja suuntaa antavat puhetoivojen näkyvyydestä.

Tutkimusta arvioidessa on hyvä tiedostaa, että tutkijana olen lähestynyt kokonaisuutta omasta perspektiivistäni, joka on vaikuttanut aineiston tulkintaan. Tästä syystä tuloksia ei voi yleistää, sillä päätökset aineiston rajauksesta ja tutkijana tekemiäni päätelmät ovat vaikuttaneet esitettyihin tuloksiin diskurssien ja argumenttien yleisyydestä sekä näkyvyydestä. Jonkin toisen aikavälin tai toisen alustan

keskustelunavaukset olisivat voineet tarjota eriäviä tuloksia keskusteluiden sisällöistä ja vuorovaikutuksen tyyleistä. Myös kontekstistaan irrotetut tekstiosiot ja aineistonrajaukset tekevät haasteen laadukkaalle kriittiselle diskurssianalyysille, sillä kieltä olisi ollut hyvä tutkia sosiaalisen todellisuuden rakenteena tiettyssä kontekstissa (ks. Fairclough 1999 [1995]: 5). Siksi tutkimuksessa olisin voinut rajata aineistoni eri tavoin, jotta positiivisetkin suhtautumistavat olisivat näyttäytyneet aineistossa vahvemmin. Toisena kehityskohteenä näen, että aineiston tiukempi rajaus olisi voinut tarjota mahdollisuuden keskittyä joidenkin tiettyjen kielellisten piirteiden tutkimiseen. Tästä huolimatta saamani tulokset ovat yhteenveto laajemmasta kokonaisuudesta, ja tutkimustulokset ovat tukemassa aiempia tuloksia, joissa on todettu verkkoympäristössä ilmenevän samankaltaista, kahtiajakoista suhtautumista sekä samantyyllisiä kielellisiä rakenteita.

Koska sosiaalisen median alustojen merkittävyys on yhä kasvavassa roolissa, on niissä muodostuvaan ja jatkuvasti uusiutuvaan vuorovaikutukseen kohdistettava huomiota tutkimuksissa. Näiden reaaliaikaisten ja autenttisten tekstien tutkiminen antaa realistista kuvaa sosiaalisen todellisuuden rakenteista, vallitsevista ideologisista näkemyksistä ja kielellisiä käytänteitä (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 146). Tulevissa jatkotutkimuksissa tutkimusnäkökulmana voisi olla vain tiettyjen ideologisten tekstien rakenteiden ja argumentointikeinojen tutkiminen. Ne voisivat tarjota lisää konkreettista tietoa siitä, minkälaisia kielellisiä rakenteita ideologiat synnyttävät argumentointiin julkisessa vuorovaikutuksessa. Vertailevalla otteella voitaisiin tutkia, miten eri ikäisten keskustelijoiden kohdalla ideologiat painottuvat, ja miten argumentteja muodostetaan sähköisen vuorovaikutuksen affordanssien avulla eri alustoilla. Vaihtoehtoisesti voitaisiin tarkastella, miten asenteet ovat muuttuneet vuosien aikana. Nyt tutkimuskohteenä oli kaikille avoinna oleva verkkokeskustelu, mutta oletettavaa on, että eri alustalta kerätty aineisto tarjoaisi toisenlaista kuvaa yhteiskunnassa vallitsevista asenteista ja suhtautumistavoista transihmisiä kohtaan. Vastaavasti eri vuosilta kerätty aineisto mahdollistaisi vertailun yhteiskunnassa tapahtuvaan asennemuutokseen ja näin ollen vahvistaisi jo saatuja tuloksia. Lisäksi yhtenä tarkastelunkohteenä olisi multimedia, sen näyttäytyminen argumenteissa ja ideologisissa viesteissä. Multimodaalisen sisällön tutkiminen ilmaisun keinona toisi vuorovaikutuksen tutkimuskentälle lisää syvyyttä ja monimuotoisuutta. Sähköisen vuorovaikutuksen tavat ja tyylit saavat jatkuvasti uusia muotoja, joten verkkotekstien multimediaan kohdistuvalla jatkotutkimuksella tehtäisiin ajantasainen katsaus tietyn ajanjakson vuorovaikutustapojen vaikutuksesta verkkotekstien argumentointitekniikoihin.

Tutkimukseni analyysi siis tarjoaa kuvaa siitä, miten polarisaatiota aiheuttava lakikeskustelu vaikuttaa vuorovaikutustapoihin ja keskustelun sisältöihin sähköisessä kontekstissa. Tulokset antavat viitteitä juuri tämän hetken ajatuksista, asenteista ja mielipiteistä niin transihmisiä kuin muita vähemmistöjä kohtaan. Ne myös tarjoavat tietoa kielellisten rakenteiden muodoista ja tavoista. Tulokset voidaan sitoa osaksi lingvistiikan ja vuorovaikutustutkimuksen kenttää.

LÄHTEET

- Aineistohallinnan käsikirja (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. – <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/> 25.9.2023.
- Buss, Justin, Le, Hayden & Haimson, Oliver L. 2012: Transgender identity management across social media platforms. – *Media, Culture & Society* Vol. 44 (1) s. 22–38. SAGE Journals.
- Cameron, Deborah & Panovic, Ivan 2014: *Working with Written Discourse*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore ja Washington DC: SAGE Publications Ltd.
- Danesi, Marcel 2017: *The Semiotic of Emoji: The Rice of Visual Language in the Age of the Internet*. London, Oxford, New York, New Delhi & Sydney: Bloomsbury Academic.
- Dynel, Marta 2017: Participation as user involvement. – Christian R. Hoffman & Wolfram Bublitz (toim.), *Pragmatics of Social Media* s. 61–82. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Eduskunta 2023a: *Translain uudistaminen*. – https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/translain-uudistaminen.aspx 15.9.2023.
- Eduskunta 2023b: *Äänestystulos*. – <https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/aanestys.aspx?aanestysnro=1&istuntonro=159&vuosi=2022> 15.9.2023.
- Fairclough, Isabela & Fairclough, Norman 2012: *Political Discourse Analysis. A method for advanced students*. London ja New York: Routledge.
- Fairclough, Norman 1992: Introduction. – Norman Fairclough (toim.), *Critical Language Awareness* s. 1–29. London: Routledge.
- 1999 [1995]: *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. London ja New York: Longman.
- 2003: *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London ja New York: Routledge.
- Gee, James Paul 1999: *An introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*. London ja New York: Routledge.
- Goodman, Ryan & Pegram, Thomas 2011: *National Human Rights Institutions, State Conformity, and Social Change*. Public law & legal theory research paper series working paper no. 11–71. New York University School of Law.
- Gorjanc, Vojko & Fišer, Darja 2020: Twitter discourse on LGBTQ+ in Slovenia. – Darja Fišer & Philippa Smith (toim.), *The Dark Side of Digital Platforms: Linguistic Investigations of Socially Unacceptable Online Discourse Practices* s. 36–55. Ljubljana: Ljubljana University Press.
- Hakkala, Kiia 2021: *Translaki-diskurssit Suomi24-keskusteluaineistossa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos.
- Hall, Stuart 1977: Culture, the Media and the 'Ideological Effect'. – James Curran, Michael Gurevitch & Janet Woollacott (toim.), *Mass Communication and Society*, s. 315–348. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. 2014 [1985]: *Halliday's Introduction to Functional Grammar. Fourteen edition*. London ja New York: Routledge.
- Heikkinen, Vesa 2012: Diskurssi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiiliä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.
- Heinonen, Visa & Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 2013: Talouspolitiikan retoriikka. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot* s. 273–302. Helsinki: Gaudeamus.
- Hiiipakka, Janne 2013: Vahvat linkit ja pätevä päättely: muodollisen päättelyn teoria. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot* s. 114–157. Helsinki: Gaudeamus.
- Ihmisoikeusliitto 2015: *Ihmisoikeusjärjestöt vaativat: Itsemäärämisoikeus sukupuoleen lakiuudistuksen lähtökohdaksi*. – <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeusjarjestot-vaativat-itsemaaramisoikeus-sukupuoleen-lakiuudistuksen-lahtokohdaksi/> 15.9.2023.
- Isotalus, Pekka, Jussila, Jari & Matikainen, Janne 2018: Twitter viestintänä ja sosiaalisen median ilmiönä. – Pekka Isotalus, Jari Jussila & Janne Matikainen (toim.), *Twitter viestintänä – Ilmiöt ja verkostot* s. 9–30. Tampere: Vastapaino.

- Jacobsen, Kai, Devor, Aaron & Hodge, Edwin 2021: Who Counts as Trans? A Critical Discourse Analysis of Trans Tumblr Posts. – *Journal of Communication Inquiry* 46 (1) s. 60–81.
- Jokinen, Arja 2002: Vakuuttelevan ja suotuttelevan retoriikan analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen, *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 126–159. Tampere: Vastapaino.
- 2016: Poliitikkojen puheet puntarissa. Kapunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheen retoriikka. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen, *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* s. 145–172. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen, *Diskurssianalyysi – Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* s. 21–42. Tampere: Vastapaino.
- Järviö, Nina 2018: *Polkuja suomalaiseen tasa-arvoon? Kansalaistoiminta, Tahdon2013 ja translaki*. Väitöskirja. Helsingin yliopiston kulttuurien osasto.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 2013: Kysymys-vastaus-menetelmä analyysin apuna. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot* s. 34–59. Helsinki: Gaudeamus.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Halonen, Ilpo 2013: Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot* s. 60–113. Helsinki: Gaudeamus.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Ylikoski, Petri 2013: Merkitys ja tulkinta. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vaikuttamisen taidot* s. 15–23. Helsinki: Gaudeamus.
- Koskela, Merja & Sihvonen, Tanja 2018: #Hastagin funktiot Twitterissä. – Pekka Isotalus, Jari Jussila & Janne Matikainen (toim.), *Twitter viestintänä – Ilmiöt ja verkostot* s. 31–50. Tampere: Vastapaino.
- KS = Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/aihetunniste?searchMode=all> 30.9.2023.
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/609. – <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609> 25.2.2024.
- Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 536/2002. – <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020563> 25.2.2024.
- Laki sukupuolen vahvistamisesta 295/2023. – <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230295> 25.2.2024.
- Leppänen, Sirpa, Kytölä, Samu, Westinen, Elina & Peuronen, Saija 2017: Introduction: Social Media Discourse, (Dis)Identifications and Diversities. – Sirpa Leppänen, Elina Westinen & Samu Kytölä (toim.), *Social media Discourse, (Dis)identifications and Diversities* s. 1–35. New York: Routledge.
- McGracken, Allison, Cho, Alexander, Stein, Louisa & Hock, Indira Neill 2020: You Must Be New Here: An Introduction. – Allison McGracken, Alexander Cho, Louisa Stein & Indira Neill Hock (toim.), *a tumblr book. platform and cultures* s. 1–19. The United States of America: University of Michigan Press.
- Määttä, Simo & Lauranto, Yrjö 2022: Eriävän ja myötämielisen mielipiteen esittäminen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä koskevissa Suomi24-keskusteluissa. – *Virittäjä* 126 (2) s. 205–230.
- Mäntynen, Anne & Sääskilähti, Minna 2012: Uusi retoriikka genrejen tutkimuksessa. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiiliä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 194–207. Helsinki: Gaudeamus.
- Oikeusministeriö 2021: *Tutkimustietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tilanteesta Suomessa. Ajankohtaista tietoa syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta*. Policy Brief 5, Syrjintä Suomessa, 2021.
- Paldanius, Jarno 2014: *Jumiutunut translaki – hidastaako ihmisoikeuksien käsittely kansantalouden päätöksii?* – <https://yle.fi/a/3-7707119> 15.9.2023.
- Summa, Hilikka 1996: Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. – Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.), *Pelkkää retoriikkaa* s. 51–84. Tampere: Vastapaino.
- Perelman, Chaim 1996: *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella 2020: Diskurssianalyysi. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki, *Kielentutkimuksen menetelmiä II* s. 374–411. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Reunanen, Esa, Alanne, Noora, Helske, Henna, Lappalainen, Elina, Niemi, Mari K., Petterson, Maria & Seuri, Ville 2022: *Uutismedia verkossa 2022. Reuters-instituutin Digital News Report – Suomen maaraaportti*. Tampereen yliopisto. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus.
- Saarinen, Arttu 2022: *Vastakkainasettelujen aika. Poliittinen polarisaatio ja Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saresma, Tuija, Pöyhkäri, Reeta, Knuutila, Aleks, Kosonen, Heidi, Juutinen, Marko, Haara, Paula, Tulonen, Urho, Nikunen, Kaarina & Rauta, Jenita 2022: *Verkkoviha – Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:48. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Salomaa, Elina 2019: *Televisio ja Twitter risteyksessä – Sosiaalinen televisio vuorovaikutuksen ja mediatapahtuman osallistumisen välineenä*. University of Jyväskylä. Faculty of Humanities and Social Sciences. Dissertations 140.
- Seta 2023: *Sukupuolen moninaisuus*. – <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/> 16.9.2023.
- Seta 2024: *Transsukupuolisuus*. – <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/transsukupuolisuus/> 11.3.2024.
- Solin, Anna 2012: *Kriittinen diskurssintutkimus*. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiiliä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 558–563. Helsinki: Gaudeamus.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2023: *Suomi on sukupuolten tasa-arvoon edelläkävijä*. – <https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvoon-edellakavija> 16.9.2023.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2024: *Hengellinen väkivalta*. – <https://evl.fi/sanasto/hengellinen-vakivalta/> 21.2.2024.
- Tuominen, Jael-Aleksis 2018: *”OOKSÄÄ NIINKU POIKA VAI MIES VAI NAINEN VAI MIKÄ HITTO SÄÄ OOT??” – Diskurssianalyttinen tutkimus normatiivisen transnarratiivoin ja transaktiivismin vaikutuksesta transihmisten itsemäärittelyyn*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos.
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2019: *Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle K 22/2018 vp*. Lausunto 21.1.2019. Työelämä- ja Tasa-arvovaliokunta. – <https://syrjinta.fi/documents/25249352/42721244/Lausunto+tasa-arvovaltuutetun+kertomuksesta+eduskunnalle.pdf/b57276b6-1812-4969-bf95-b34cb356f4f0/Lausunto+tasa-arvovaltuutetun+kertomuksesta+eduskunnalle.pdf?t=1603875036658>.
- Valtioneuvosto 2023: *Laki sukupuolen vahvistamisesta tulee voimaan 3.4.2023*. – <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/laki-sukupuolen-vahvistamisesta-tulee-voimaan-3.4.2023> 15.9.2023.
- van Dijk, José 2013: *The Culture of Connectivity – A Critical History of Social Media*. New York: Oxford University Press.
- van Dijk, Teun A. 1997: *The Study of Discourse*. – Teun A. van Dijk (toim.) *Discourse as structure and Process: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* s. 1–34. London: SAGE Publications Ltd.
- 2008: *Discourse and Context – A sociocognitive approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php> 25.2.2024.
- Walden, Laura 2020: *”Eliitin lanseeraama juttu” – Käsitykset Pride-liikkeestä Finnairen Facebook-julkaisun kommentteissa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitos.
- Wodak, Ruth 2004: *What CDA is about – a summary of its history, important concepts, and its developments*. – Ruth Wodak & Michael Meyer (toim.), *Methods of Critical Discourse Analysis* s. 1–13. Lontoo: Sage Publications.
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). – <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Lidm46333579860528> 25.2.2024.
- Ylinen, Nina 2015: *Poikatyöt, itkevät transut ja onnelliset virkanaiset – Sukupuolivähemmistöjen representaatiot suomalaisissa sanomalehdissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.
- Zappavigna, Michele 2012: *Discourse of Twitter and Social Media: How We Use Language to Create Affiliation on the Web*. London: Continuum.

